

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Husitská teologická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PRAHA 2012

Tereza Bartlová

[Zadejte text.]

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Husitská teologická fakulta

HT - PSS

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kyberšikana ve společnosti

Cyber - bullying in Society

Vedoucí práce:
PhDr. Miloslav Čedík

Autor:
Tereza Bartlová

2012

Chtěla bych srdečně poděkovat panu vedoucímu PhDr. Miloslavu Čedíkovi za jeho ochotu mi vést diplomovou práci a za jeho cenné rady, které jsem v diplomové práci použila. Ráda bych poděkovala i paní Mgr. Zině Vondřejsové, u které jsem mohla být na praxi a díky ní se mi naskytla příležitost setkat se osobně s jejími klienty, a která mi dala spoustu praktických rad pro moji budoucí profesi.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a vyznačila jsem veškeré použité prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato diplomová práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

Praha 19.6. 2012

Tereza Bartlová

ANOTACE

Diplomová práce „Kyberšikana ve společnosti“ pojednává o tomto fenoménu a zmínila jsem i jí příbuzné jevy jako je pronásledování, lákání, videonahrávky, kde agresori týrají oběť. Snažím se veřejnost seznámit s tímto aktuálním fenoménem dneška. Zabývám se jejími typy, kdo v tomto druhu šikany útočí a kdo se stává obětí. Dále popisuji rozdělení kyberagresorů, jaké jsou dopady na oběti kyberšikany a jak lze obětem pomoci. V praktické části analyzuji případovou studii dívky, se kterou jsem se setkala v praxi a která se stala obětí kyberšikany, dále provádím deskripci pachatele této dívky, snažím se zmapovat prostřednictvím odborníka pátrání a následné dopadení kyberagresora Policií ČR. Dále mapuji konkrétní vývoj kyberšikany u druhého případu a kroky, které učinila škola dívky, pro dopadení kyberagresorů a následné jejich potrestání.

SUMMARY

The diploma thesis called „Cyber – bullying in Society“ deals with this phenomenon and there I also mentioned its related problems such as cyberstalking, luring, video clips, where aggressors torture their victims. My aim is to inform the public with this topical phenomenon. I focus on its types, who the attacker is in these forms of bullying and who becomes a victim. Additionally, I describe the divisor of cyber-aggressors, the effects on cyber-bullying victims and how the victims can be helped. In the practical part I analyse a case study of a girl, who I met and who became a cyber-bullying victim. I also describe the offender of this crime, I try to define with the help of a professional the investigation and subsequent capture of the cyber-aggressor by Czech police. Furthermore I define the specific development of cyber-bullying in a second case and steps taken by the girl's school in order to capture cyber-aggressors and subsequently punish them.

Klíčová slova:

šikanování, kyberšikana, psychické týrání, fyzické týrání, pronásledování, ubližování, ponižování, nadřazování

Keywords:

bullying, cyber-bullying, psychological abuse, physical abuse, harassment, harm, humiliation, supreme

OBSAH

ÚVOD.....	9
1.OBRYSY PROBLÉMU.....	11
1.1 Co to je kyberšikana.....	11
1.2 Fenomény příbuzné kyberšikaně.....	12
2.ŠÍŘENÍ KYBERŠIKANY.....	14
2.1 Prostředky kyberšikany.....	14
2.1.1 Textové zprávy.....	14
2.1.2 Fotografie nebo videoklipy pořízené kamerou mobilních telefonů.....	14
2.1.3 Mobilní telefonáty.....	14
2.1.4 E-maily.....	15
2.1.5 Chatovací místnosti.....	15
2.1.6 Instant messaging.....	15
2.1.7 Sociální sítě.....	15
2.1.8 Internetové stránky.....	16
2.2 Druhy kyberšikany.....	16
2.3 Příklady spojení kyberšikany s podobnými jevy.....	19
2.3.1 Happy slapping.....	19
2.3.2 Child cybergrooming.....	20
2.3.3 Cyberstalking.....	22
3. JAK FUNGUJE KYBERŠIKANA.....	24
3.1 Charakteristické rysy kyberšikany.....	24
4. KYBERAGRESOŘI.....	27
4.1 Typy kyberagresora.....	27
4.1.1 Sprostý holky.....	27

4.1.2 Bažící po moci.....	28
4.1.3 Pomstychtivý andílek.....	28
4.1.4 Neúmyslný kyberagresor.....	29
4.2 Praktické příklady kyberagresorů.....	29
4.2.1 Pomluvy na sociální síti.....	29
4.2.2 Výhrůžky a vulgární nadávky na sociální síti.....	30
4.2.3 Fotky z toalety.....	30
4.2.4 Oběť byla označena za pachatele.....	31
4.3 Klasická šikana a kyberšikana.....	32
4.3.1 Klasická šikana obecně.....	32
4.3.2 Základní typy klasické šikany.....	33
4.3.3 Projevy šikany.....	33
4.3.4 Poruchy vztahů při šikaně.....	35
4.3.5 Šikanující a oběti.....	36
5. OBĚTI KYBERŠIKY.....	38
5.1 Případy kyberšikany u obětí.....	39
6. BOJ S POČÍTAČOVOU ŠIKANOU.....	41
6.1 Pomoc rodičů.....	41
6.1.1 Rady pro rodiče.....	42
6.2 Pomoc školy.....	43
6.2.1 Klasifikace scénářů pomoci.....	43
6.3 Pomoc IT specialistů.....	44
6.4 Pomoc psychoterapeuta u obětí kyberšikany s PTSD.....	46
6.5 Kyberšikana a legislativa.....	48
6.5.1 Vybrané paragrafy z trestního zákoníku.....	49
6.6 Zmínka o projektu Minimalizace šikany r. 2009.....	56

6.7 Zmínka o projektu E-bezpečí z r. 2011.....	57
7. STUDIE.....	58
7.1 Cíle studie.....	58
7.2 Použité metody.....	58
7.3 Hypotéza.....	59
7.4 Případová studie.....	60
7.4.1 Mapování deskripce agresora v případové studii.....	63
7.5 Výstupy analýzy.....	63
7.6 Mapování vypátrání a dopadení kyberagresora Policií ČR.....	66
7.7 Výstupy z mapování.....	67
7.8 Mapování konkrétního vývoje kyberšikany u druhého případu.....	72
7.9 Výstupy z mapování konkrétního vývoje kyberšikany.....	73
8. SHRNU TÍ.....	74
9. ZÁVĚR.....	76
10. POUŽITÁ LITERATURA.....	77

ÚVOD

V poslední době se stává fenoménem počítačová šikana neboli kyberšikana. Tato forma šikanování je mnohem agresivnějším typem útoků agresorů na oběti. Jedná se tedy o jev, který se uskutečňuje pomocí komunikační a počítačové technologie. Především přes moderní média jako je mobilní telefon a internet. Žáci na jednotlivých typech škol nosí stále při sobě mobilní telefon, takže jsou útoky kyberšikany daleko v častějším intervalu než u tradiční šikany. Útočníci své oběti tedy mohou kontaktovat neustále 24 hodin denně. Nejen přes mobilní telefon jsou oběti lehce dostupné, ale také přes různé internetové servery jako je nejrozšířenější Facebook, dále internetové servery jako jsou Lidé, Přátelé, Líbím se ti a mnohé jiné. Na těchto serverech mají lidé vystavené své profily, fotky a osobní údaje, které jsou lehce zneužitelné. Také se v neposlední řadě setkáváme s nahráváním nějaké brutální situace na mobil, může se jednat i o pornografii, kde třeba spolužáci se snaží znásilnit svou spolužačku, nebo přímo před zraky svého publika z řad spolužáků činí tak zvané on-line šikanování, které dají na internet ke zhlédnutí celému národu i světu.

Nejhorší následky má obecně šikanování bezesporu na oběti. Závažnost poškození závisí na tom, jaké míry šikanování dosáhlo a zda bylo krátkodobé či dlouhodobé. Důležitá je i míra obranyschopnosti oběti. Tragické je, když dojde ke zlomení oběti, rozbití její identity a nastolení trvalého pocitu bezmoci, závislé otrocké poddajnosti a věrnosti agresorovi, která pramení ze strachu před ještě větším utrpením, které by mohlo následovat, kdyby se snad oběť nesnažila agresorovi všemi způsoby zalíbit. U kyberšikany je důležité si uvědomit, že se děje i v České republice, ikdyž jsou brutální případy známy především ze zahraničí. Avšak i v našich poměrech neustále tragických případů přibývá a je tedy potřeba se nějak proti tomuto fenoménu bránit a neustále o této problematice informovat širší veřejnost.

Cílem mé praktické části je zaměřit se na studii o problematice sociálně patologických jevů, které se svou formou dotýkají i kyberšikany. Studie vychází z mé osobní praxe na ZŠ, kde jsem se během svého působení setkala s dívkou, která kyberšikanu na vlastní kůži zažila. V tomto případě je kyberšikana součástí i jiných jevů, které se podepsaly na psychice a životním stylu posuzované dívky. Dále chci provést osobnostní

charakteristiku kyberagresora, který ve stejném případě figuruje. Opět bych zde chtěla poukázat na jeho rodinné prostředí, ze kterého chlapec pochází a jeho povahové rysy.

Praktickou část mé diplomové práce chci směřovat na trestní činnost kyberagresorů. Podařilo se mi získat postup pátrání a následného dopadení kyberagresora od profesionála, který se touto trestní činností zabývá. Ráda bych zároveň ukázala, že kyberšikana není nedostižitelná a nedopadnutelná. Mnohdy je kyberšikana na hranici přestupku s trestní činností. V některých případech se stává kyberšikana součástí trestních činů. Řada populace si myslí, že je anonymní a že kyberagresora nelze vypátrat, protože používá jiná elektronická hesla, jiné e-mailové adresy, jednorázové sim karty a jiné cesty jak by mohl zmást svou oběť a ostatní.

V dnešní době je kyberšikana stále více rozšířená a proto už zaujímá místo ve vyšetřovacích praktikách profesionálů jako jsou specialisté informačních technologií a Policie ČR oddělení informační kriminality. Stále zatím samotná kyberšikana není zakotvena v trestním zákoníku, ale bezesporu se týká jiných trestních činů jako je: vydírání, ohrožování mravnosti, nebezpečné pronásledování, šíření pornografie, výroba dětské pornografie, zneužití dítěte k pornografii, svádění k pohlavnímu styku aj. Jsou to dost závažné trestné činy takové, které ovlivní dosavadní vývoj a život dítěte i dospělého.

1. OBRYSY PROBLÉMU

Kyberšikana je moderní způsob psychického šikanování, které rychle roste a sílí. Zlo, které páchá, stále narůstá. Je to záměrné násilné chování prostřednictvím moderních komunikačních prostředků a to především mobilního telefonu a internetu.(KOLÁŘ, 2011 s.83)

1.1 Co to je kyberšikana

Přesná definice kyberšikany podle dr. Michala Koláře je: *Jeden nebo více žáků úmyslně většinou opakovaně psychicky týrá a zraňuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu novou informační technologii – zejména internet a mobil.*(KOLÁŘ, 2011 s.84) Dr. Kolář je odborníkem pro šikanu a kyberšikanu především ve školním prostředí.

Autor má zkušenosti, že šikanování ve škole probíhá i v kyberprostoru se zachováním rolí. Agresoři jsou agresoři a oběti jsou oběti i v reálném životě. Existují i výjimky, ale ve většině případech to funguje ve stejném systému a šikana ve škole je organicky propojena s kyberšikanou. Samostatnou kyberšikanou, která se děje v mimoškolním prostoru je v současné době velmi obtížné postihnout. (KOLÁŘ, 2011 s.84)

Kyberšikanu lze definovat i jako zneužití informačních komunikačních technologií, zejména internetu a mobilních telefonů k takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy. Je to druh šikany, který využívá elektronické prostředky jako jsou mobilní telefony, e-maily, pagery, internet, blogy apod. Řada jejich projevů může spadat pod kriminální trestní činnost.

Samotný název kyberšikany naznačuje, že se jedná o specifickou formu klasické šikany. Chování, jehož záměrem je opakovaně zastrašovat, ohrožovat, ubližovat jinému člověku nebo skupině lidí „, tváří v tvář “. Virtuální realita, tím že nabízí jiné nástroje ubližování, mění charakter celého procesu šikanování. (ČLOVĚK V TÍSNI, 2009 s.15)

1.2 Fenomény příbuzné kyberšikaně

Cyberstalking

Pochází z anglické lovecké terminologie. Znamená uštvat kořist. Stalkeré kyberneticky uštvávají svou oběť. Opakovaně ji zasílají zastrašující a výhružné sms zprávy nebo užívají i jiných on-line aktivit, které jedince nutí, aby se báli o svou bezpečnost. Narušují oběti soukromí a stává se, že ji fyzicky napadají.

Cyber grooming

Znamená zmanipulování své vyhlédnuté oběti. Má v oběti vyvolat falešnou důvěru a připravit ji na reálnou schůzku, která končí pohavním zneužitím. Toto velmi nebezpečné jednání v praxi s kyberšikanou velice úzce souvisí. Pachatelé si vytvoří virtuální pocit, že jsou mladí a má je někdo rád. Groomer (pachatel cyber groomingu) s vyhlédnutou obětí komunikuje přes chat, sms zprávy, Icq, Skype) klidně i měsíce. Pokud se mu nedaří svou oběť nalákat tak používá i nátlak například vyhrožováním, že zveřejní nějakou choulostivou fotografii, kterou mu oběť sama poslala na Internet. Zde se už jedná o kyberšikanu. Výsledkem schůzky může být sexuální zneužití oběti, fyzické mučení, nucení k terorismu. Podobné jednání s cílem spřátelit se s dětmi za účelem sexuálního sblížení a někdy dokonce znásilnění se označuje jako **child grooming**. (KOLÁŘ, 2011 s.84)

Happy slapping

Je videosekvence, ve které aktéři se baví na týrání své oběti. Spočívá ve fyzickém napadení oběti. Může jít o fackování, bití, sexuální obtěžování nebo dokonce znásilnění. Celou akci nahrávají nejčastěji na mobilní telefon a pak následně akci vyvěšují na internet.

Bumfights

Zaměřeno na rvačky žebráků nebo na útoky a ničení majetku, například demolování hromadných prostředků, dopravních značek, laviček, nákupních vozíků apod. Záběry jsou vyvěšeny na internet a jsou plné brutálního násilí.

Tyto fenomény a varianty kyberšikany jsou extrémně nebezpečné pokud se spojí s nějakou trýznivou situací. Zveřejnění nějaké ponižující situace na internetu, která poslouží velkému počtu sledovatelů, mnohonásobně zvyšuje trauma a utrpení oběti, což může mít extrémně neblahý dopad na oběť.(citováno z <http://www.lupa.cz/clanky/kde-konci-legrace-a-zacina-kybersikana/>17.8.2007)

2. ŠÍŘENÍ KYBERŠIKANY

Ničící zbraně kyberšikany jsou nevyčerpatelné a souvisí s rozvojem informačních technologií. V této oblasti techniky dochází ke stálému zlepšování přenosu informací a dat. (KOLÁŘ, 2011 s. 87)

2.1 Prostředky kyberšikany

2.1.1 Textové zprávy

Nejčastěji jde o zprávy s útočným nebo výhružným obsahem. Tato forma kyberšikany může mít charakter opakujícího a vytrvalého zahlcování oběti velkým božstvím textových zpráv. Vzhledem k tomu, že jsou na trhu k dostání SIM karty na tzv. jedno použití, které lze po vyčerpání kreditu vyměnit se oběť nikdy nedozví, kdo ji obtěžuje.

2.1.2. Fotografie nebo videoklipy pořízené kamerou mobilních telefonů

Fotografie lze pořídit i prostřednictvím mobilního telefonu, které je možno přes Internet nebo Bluetooth poslat dál. Pachatel pak oběť, kterou si zachytil na fotografii či videu zastrašuje nebo zahanbuje.

2.1.3 Mobilní telefonáty

V dnešní době počet mobilních telefonů stále narůstá, mobilní telefon tak vlastní téměř každý. Agresori své oběti obtěžují neustálými telefonáty, které jsou často útočné, případně je opakovaně prozvánějí a když oběť zvedne telefon tak mlčí. Případně své oběti mobilní telefon ukradou a použijí ho k obtěžování dalších lidí, což vede k tomu, že je oběť mylně považována za agresora. (ROGERS, 2011 s. 33-34)

2.1.4 E-mailly

Agresori mohou posílat šikanující a útočné e-mailly pod pseudonymem nebo pod cizí identitou, aniž by se museli bát toho, že je někdo odhalí.

2.1.5 Chatovací místnosti

Chatovací místnosti jsou výborným způsobem, kterým mohou lidé komunikovat. Nesmí být ovšem porušena žádná bezpečnostní pravidla. Mohou se i stát prostředky pro zastrašování a výhrůžky. Tento druh kyberšikany zahrnuje chat na herních a virtuálních světech, jako je například Second Life.

2.1.6 Instant messaging

Pro tuto formu se nejčastěji používá Skype nebo Icq. Během komunikace v reálném čase je snadné zapomenout, že odeslané zprávy jsou v prostoru, kde není velká příležitost pro úvahy a cenzuru. Diskuse se mohou vyvinout v útočné komentáře a mohou vést k situacím, kdy skupina útočí na jednotlivce.

2.1.7 Sociální sítě

Tyto služby umožňují snadné spojení s druhými lidmi a s možností sdílení fotografií a zábavy. Mohou být zneužity k rozšiřování pomluv, pokud se na nich neuplatňují bezpečnostní pravidla. Snaha být populární díky počtu přátel mohou vést k tomu, že si člověk přijme žádost od člověka, kterého neznají. Tím mu poskytnou přístup k osobním informacím, což může vést k jejich zneužití. Na sociálních sítích není těžké vytvořit si falešný profil nebo účet a kontaktovat oběť pod cizí identitou. To umožňuje agresorům zachovat si svou anonymitu a zároveň sledovat svou oběť.

2.1.8 Internetové stránky

Agresoři si mohou vytvořit hanlivé blogy nebo osobní stránky o svých obětech. Prostřednictvím těchto stránek si mohou vytvořit internetové ankety, kde kladou spoustu otázek o svých obětech. Takové internetové služby pak kyberagresoři nabízejí zadarmo a pro legitimní účely. Takovéto formě se nevyhnou ani známé osobnosti a politici. (ROGERS, 2011 s. 34-35)

2.2 Druhy kyberšikany

Nářez (Flaming)

Internetové diskuse za pomoci elektronických zpráv, které používají útočný a agresivní jazyk

Obtěžování (Harassment)

Opakované posílání urážlivých, útočných nebo nevyžádaných zpráv.

Pomlouvání (Denigration)

Rozšiřování pomluv a lží o někom s cílem poškodit jeho pověst nebo vztahy.

Předstírání (Impersonation)

Posílání materiálů a komentáře pod cizím jménem.

Prozrazení (Outing)

Sdělování cizích citlivých informací a tajemství bez souhlasu dotyčného. Outing znamená i záměrné a veřejné oznámení něčí sexuální orientace bez souhlasu nebo proti vůli dotyčné osoby.

Podvod (Trickery)

Přesvědčení oběti k prozrazení tajné informace nebo citlivých informací a následné zveřejnění na Internetu.

Vyloučení (Exclusion)

Záměrné vyloučení z online skupiny.

Kyberpronásledování (Cyberstalking)

Intenzivní a opakované obtěžování a ponižování zahrnující zastrašování nebo výhrůžky (ROGERS, 2011 s. 35)

Dělení kyberšikany podle Nancy Willard

Nancy Willard rozděluje podoby kyberšikany:

On - line harassment (harašení) : opakované zasílání útočných sdělení prostřednictvím textových zpráv nebo přes e - mail

Flaming (zatracení): posílání zlomyslných nebo vulgárních sdělení o jiné osobě prostřednictvím e – mailu nebo textových zpráv.

Cyberstalking (pronásledování): nepřetržité on – line trýznění výhrůžkami nebo ublížení na zdraví nebo jinými hrubými zastrašujícími způsoby

Denigration (degradace): posílání poškozujících a lživých informací o určité osobě nebo jejich zobrazování on - line

Masquerade (maskování): předstírání identity jiné osoby za souběžného posílání materiálu, které ohrožují postavení takové osoby

Outing (odhalování): posílání a zobrazování soukromých materiálu, které obsahují citlivé, soukromé údaje včetně předávání fotografií a zpráv

Exclusion (vyloučení): zobrazování hrubostí, které vedou lidi k vyloučení ze skupiny (chatovací místnosti, sociální sítě, internetové seznamky) (WILLARD, 2009)

Dělení kyberšikany podle dr. Michala Koláře

Praktiky člověka jak ublížit druhému prostřednictvím kyberšikany je mnoho. Dr. Michal Kolář uvádí tyto způsoby:

Zasílání urážlivých a zastrašujících textových zpráv prostřednictvím e- mailu, SMS, MMS zpráv

Rozesílání ponižujících videí a fotografií oběti

Vytváření webových stránek, kde je oběť urážena, ponižována

Pořádání negativních internetových anket, kdo je nejošklivější, nejhloupější

Vyvěšení fotografií s pornografickou tematikou s tváří oběti

Nahrávání epizod ponižené oběti (bití, kopání, svlékání), ale i celovečerních filmů, které mají svého režiséra, kameramana a natáčecí štáb.

Rafinované dlouhodobé hry. Patří sem vymyšlení virtuální lásky pro nesympatického spolužáka, který se do ní zamiluje. Celá třída se tím baví. U dívek se autor setkal se hrou na vytváření závislosti na popovém idolu.

Nepřímé útoky a kyberšikana pomocí prostředníka. Pod jménem oběti se

rozesílají urážlivé zprávy nebo se oběť přihlašuje do různých seznámek e – mailových listů. Špinavou prací za útočníky udělají nic netušící kamarádi nebo rodiče. Patří sem využívání chatovacích či diskusních fór, kde je provozovatel upozorňován na nevhodné chování oběti, a to za vulgarity, sexuální narážky a oběť je pak následně vyhoštěna.
(KOLÁŘ,2011 s.87 – 88)

2.3 Příklady spojení kyberšikany s podobnými jevy

Kyberšikana se týká i příbuzných fenoménů jako je happy slapping, cyber grooming, child cybergrooming, cyberstalking. V této kapitole uvedu příklady kyberšikany ve spojení těchto jevů. Bohužel ve spojení s nimi je kyberšikana obzvláště nebezpečná a z větší části už se jedná o trestní činy. K vůli nedostatku materiálu k danému tématu jsem použila příklady z internetu nebo z denního tisku.

2.3.1 Happy slapping

Typický útok happyslapperů bývá nečekaný a dost zákeřný jedná se o ponižující situace, které jsou pak kyberagresorem nahrávány mobilním telefonem a pak jsou vyvěšeny na Internet především na mezinárodní portál You Tube nebo na sociální sítě jako je Facebook, Twitter atd.(citováno z <http://www.lupa.cz/clanky/kde-konci-legrace-a-zacina-kybersikana/17.8.2007>)

Případ na Pacovském sídlišti

Mladík (16) společně s jeho mladším kamarádem (12) na jednom sídlišti na Pelhřimovsku svlékli násilím mladšího školáka (13) a mobilním telefonem si to natočili, především jim šlo o jeho přirození. Poté tato nahrávka kolovala po celé škole i mimo školu. Mimo nahrávku kolovaly i chlapcovy pořizené

fotografie. Celá škola se postiženému chlapci pochopitelně smála. Třináctiletý chlapec z toho měl trauma. Případ řešila jak škola tak i Policie České Republiky. Policie vystopovala osm mobilních telefonů, které nahrávku svlečeného chlapce obsahovaly, ale podle místní učitelky jich bylo opravdu mnohem více, protože se tím bavila celá škola i okolí. Policie chlapce, který nahrávku natočil, obvinila z trestu omezování svobody a vydírání. U mladšího školáka, který se na natáčení videa spolupodílel, byl vzhledem k jeho věku případ odložen. (citováno z <http://www.blesk.cz/clanky/zpravy-udalosti-zahranici/132953/brutální-sikanu-nataceli-na-mobil.html> 9.3 2010)

Případ na Slovensku v Senici

Případ se odehrál v Senici, slovenské vesničce, která leží blízko České Republiky konkrétně kousek u města Hodonína.

Parta chlapců ze sedmé třídy brutálně zbili a vláčeli po zemi svého spolužáka. Zmlácený chlapec nechtěl jít na počítače, protože je nemá rád a raději chtěl zůstat ve třídě a učit se. Podmínkou, aby mohly děti jít na počítače, byla dohoda s celou třídou a jediný Janek s tím nesouhlasil. Jeho spolužáci si to vyřešili po svém. O přestávce ho chytili a vláčeli po zemi pak ho chytili pod krkem a tloukli ho všude po celém těle, pak mu dokonce i sedli na hlavu. Chlapec se nemohl bránit a celý hrozný incident si natáčela na mobilní telefon jedna spolužačka. Celá třída se na to pobaveně dívala. Nikdo nic neslyšel, neviděl, dokonce ani učitelka, co měla dozor na chodbě. Nahrávku pak dostal i bratr oběti a ten ji ukázal jejich babičce. Incident řešil ředitel školy, ten si pozval rodiče šikanovaného žáka a poté následně snížil aktérům ve třídě známky z chování. Případ řešila i Policie SR. Chlapec školu opustil. (citováno z <http://www.blesk.cz/clanky/zpravy-udalosti-zahranici/132953/brutální-sikanu-nataceli-na-mobil.html> 9.3 2010)

2.3.2 Child cybergrooming

Tento termín znamená, jak již bylo výše zmíněno, že se jedná o vytvoření falešné identity groomera, který se vydává častěji za dítě a snaží se ve své oběti

získat falešnou důvěru, že má dítě někdo rád. Cílem této kyberakce je nalákat dítě k osobní schůzce, která má končit pohlavním zneužitím oběti.

Případ z Ostravy

Případ šestatřicetiletého pracovníka ostravy v tiskárně, který sponzoroval dětské domovy. Jednou vyhlásil soutěž „VIP dítě“ ve které výherce měl získat čtrnáctidenní pobyt v Praze. Obětí byl chlapec, který strávil těch čtrnáct dní zavřený u něho na vrátnici, kde ho pracovník pohlavně zneužíval. Další děti si vyhledával na seznamovacích serverech pak si s nimi nějakou dobu dopisoval a telefonoval. Poté je pozval k sobě do práce, kde je nutil k pohlavnímu styku. Za pohlavní styk jim nabízel peníze, když to odmítli tak je vydíral, že prozradí jejich homosexuální orientaci nebo, že zveřejní jejich nahé fotky, které mu za úplatu posílali. Když se chlapci bránili tak je podle obžaloby znásilnil. Pracovník byl obžalován z trestných činů vydírání, omezování lidské svobody, pohlavního zneužívání, ohrožování mravní výchovy a znásilnění. Soud mu také kromě vězení uložil i sexuologickou léčbu. (citováno z [http:// www. idnes.cz](http://www.idnes.cz) 2009)

Případ mladé dívky z USA

Dívka (14) dostala od rodičů k narozeninám počítač. Během dvou měsíců si dívka dopisovala a udržovala kontakt s dospělým mužem. Komunikovala s ním přes e – mail a chat. Rodiče dívky se to dozvěděli a snažili se zabránit tomu, aby si dívka s tím mužem dopisovala a nebyla s ním v žádném kontaktu. Udělali opatření: zabavili dívce klávesnici od počítače, monitorovali poštu a telefonní hovory, navštívili s dcerou poradnu. Bohužel se nepodařilo dceři v kontaktu zabránit a dívka si s útočником dopisovala dál přes mobilní telefon, který jí muž poslal. Po několika měsících dívka zmizela z domova. Policie začala po dívce pátrat, prohledali její počítač a e-maily a dostali se k síti pedofilů, kteří komunikovali přes počítač od Evropy až po USA. Pedofilní uživatel z Řecka si díky této síti objednal školačku, zajistil ji falešný pas a doklady a transport do Řecka. Naštěstí po několika měsících byla dívka

navrácena zpět rodičům. Dívka nejdříve tvrdila, že groomera miluje, ale až po terapeutickém vyšetření se ukázalo, že ji fyzicky a sexuálně mučil. Dívka pak po rozsáhlé terapeutické léčbě, kdy si začala vzpomínat na detaily vztahu s útočníkem, měla sebevražedné sklony. Dívka byla hospitalizována na psychiatrické klinice a následky traumatu ji budou provázet po celý život.(citováno z [http:// www. idnes.cz](http://www.idnes.cz) 2009)

2.3.3 Cyberstalking

Cyberstalking znamená nebezpečné pronásledování, kyberagresoři neustále oběť uštvávají přes SMS zprávy, e-maily atd. Cílem tohoto pronásledování je fyzické napadení oběti. Tato forma pronásledování se týká především dospělých lidí. Děje se tak z důvodů pomstychtivosti.

Případ shrzeného muže z Ostravy

Šestatřicetiletý muž psychicky neunesl, že se s ním rozešla jeho partnerka a začal se jí mstít. Nejdříve na sociální síti Facebook vytvářel profily, ve kterých se vydával za svou bývalou partnerku. Ukládal v nich její intimní fotografie a videa, ale tomu nestačilo. Prostřednictvím elektronické pošty přes e-maily, sms zprávy, neustále kontaktoval bývalou partnerku i její rodinu. Sděloval jim nepravdivé zprávy a informace. Dokonce jí vyhrožoval, že jí polije obličej kyselinou, aby se nikdy nemohla podívat do zrcadla. (citováno z [http:// moravskoslezský deník.cz](http://moravskoslezský.deník.cz) 2011)

Případ s tragickým koncem

Ženu (35) pronásledoval její kolega z práce více než dva roky. Nejdřív jí posílal sms zprávy a dárky. Jeho počínání, ale nemělo žádnou odezvu, tak začal přitvrzovat. Vyhrožoval jí, posílal dopisy a sms zprávy a zničil jí auto. Sledoval ji 24 hodin každý den v týdnu. Žena si na jeho obtěžování stěžovala i Policii ČR, dokonce se kvůli pomoci obrátila i na media. Nebylo to nic platné. Její kolega byl odsouzen pouze k dvěma stům hodinám veřejně prospěšných

prací. Bohužel ženu zabil dřív, než do výkonu trestu nastoupil. Byl mu uložen trest odnětí svobody na 15 let. (citováno z [http:// www. look.cz](http://www.look.cz) 2008)

Z těchto příkladů plyne, že kyberšikana se netýká pouze dětí a mládežnických, ale i dospělých lidí. Její intenzita je bohužel stejně velká bez rozdílu věkové skupiny.

3. JAK FUNGUJE KYBERŠIKANA

Ze samotného názvu vyplývá, že se jedná o jev, který je podobný tradiční šikaně. Jedná se o záměrné chování, které využívá opakované zastrašování, vyhrožování, ubližování jedinci nebo skupině lidí prostřednictvím moderních komunikačních technologií. Vlastnosti virtuální reality, tím, že nabízí jiné nástroje ubližování, mění celkový charakter celého procesu šikanování. Proces má své určité rysy.

3.1 Charakteristické rysy kyberšikany

- **Anonymita kyberútočníka**

Pachatel se stává anonymní a oběť se nikdy nemusí dozvědět, kdo ji šikanoval. Může ho znát, ale stejně tak se s ním nikdy nemusela oběť potkat, protože si ji agresor vybral náhodou. Útočníci se skrývají pod svými přezdívkami, skrytými čísly, vymyšlenými e-mailovými adresami a navíc jim anonymita umožňuje zvyšovat svou agresi, kterou by si jinak ve skutečnosti nedovolili.

- **Nezávislost na místě a čase**

Na rozdíl od tradiční šikany, nemá se oběť před útoky kam schovat. Kyberšikana maximálně porušuje intimitu oběti. Agresor ji může pronásledovat i 24 hodin denně. Díky dostupnosti a rozšíření informačních technologií pomocí mobilního telefonu, nebo připojení k internetu, může agresor najít svou oběť prakticky v jakémkoli čase a kdekoli na místě, i na takovém, ve kterém se cítila bezpečně. Může to být i domov oběti. Na rozdíl od opakovaných fyzických setkání stačí, když agresor jednorázově vyvěsí na webové stránky fotku oběti. Tu už si může kdokoliv zkopírovat a šířit po internetu. Webové stránky nelze smazat podobně jako e-mail či zprávu, ke všem zmiňovaným variantám se může oběť neustále vracet. (ČLOVĚK V TÍSNI, 2009 s. 16-17)

- **Proměna agresora**

Pro kyberšikanu není potřeba fyzická síla, ale zdatnost v informačních technologiích. Agresorem nemusí být fyzicky a sociálně silný jedinec, ale musí být silný v komunikačních technologiích. Agresorem se může stát kdokoli.

- **Proměna oběti**

Obětí útoků nemusí být pouze outsideri ze třídy, z vrstevníků, mladší nebo slabší jedinci. Virtuální šikana probíhá napříč generacemi a netýká se pouze dětí. Nezáleží ani na pohlaví ani na věku. Oběťmi se stávají i dospělí, například zveřejněním jejich diskretních videí, které jsou pak poslány například na server You Tube a další portály s velkou návštěvností. Vyšší riziko hrozí i dětem, které jsou závislé na komunikačních technologiích.

- **Obtížná kontrola**

U kyberšikany chybí klasické znaky chování, kterých by si mohlo okolí všimnout. Většinou trvá delší dobu, než se odhalí nějaký problém či potencionální nebezpečí, proto se kyberšikana rychle šíří. Taktéž je obtížné kontrolovat elektronické pošty. To znesnadňuje kontrolu zejména ze strany školy a rodičů.

- **Širší publikum**

Webové stránky, na kterých je umístěná kyberšikana umožňují přístup každému, kdo má připojení na internet. Jejím divákem se může stát kdokoli na světě.(ČLOVĚK V TÍSNI, 2009 s. 16-17)

- **Kyberšikana se nemusí odehrávat opakovaně**

Stačí, když kyberagresor jednou vyvěsí ponižující fotografii, video na web nebo oběti založí profil na sociálních sítích. Fotografie a video si může kdokoli prohlédnout, zkopírovat a šířit dál dříve, než poskytovatel serveru fotografii či

video dokáže stáhnout. Toto dílo si pak žije vlastním životem. (KOLÁŘ, 2011 s. 87)

4. KYBERAGRESOŘI

Pro jednotlivé kyberútočníky jsou charakteristické rysy a typy jejich útoků.

Liší se i způsoby jak šíří svoji činnost, někteří jsou ve svém kyberútku tajnůstkáři jiní chtějí široké publikum. Odlišné jsou i motivy agresorů, proto neexistuje jediné univerzální řešení kyberútoků. K vyřešení případů kyberšikany musíme znát motiv, bohužel ji páchají i ti, co nemají žádný úmysl. (ČLOVĚK V TÍSNI, 2009 s.17)

4.1 Typy kyberagresora

V dnešní době existují a jsou identifikovány tyto typy kyberagresorů: Jedna skupina své útoky činí s hlavním úmyslem proto, aby byla vidět a aby si získala obecenstvo. Druhá skupina páchá útoky o samotě a nenápadně, ve většině případech nezištně.

4.1.1 Sprostý holky

Typickými agresory jsou v tomto případě děvčata. Nejčastěji šikanují z nudy nebo pro zábavu. Šikanují většinou jiné dívky, ale neuniknou jim ani chlapci.

Tento druh kyberšikany se děje ve skupině nebo se aspoň ve skupině plánuje. Je páchána po skončení vyučování. Sprosté holky vyžadují své publikum, chtějí, aby ostatní věděli, že i ony mají sílu někoho šikanovat. Hlavním důvodem pro tuto kyberšikanu touha po obdivu ve skupině nebo v partě. Ostatní tomu jen přihlíží.

Konec tohoto druhu kyberútku nastane, když útočnice ve své činnosti nenajdou takovou zábavu, kterou v ní hledaly. (ČLOVĚK V TÍSNI, 2009 s.19-21)

4.1.2 Bažící po moci

Kyberagresori chtějí dávat najevo svoji autoritu a ukazovat, že jsou dostatečně silní na to, aby ostatní udělali, to, co oni budou chtít. Snaží se ovládat druhé prostřednictvím strachu. Pro svou činnost potřebují publikum. Kyberšikana, o které by nikdo nevěděl, by jim k pocitu moci nestačila. Vyžadují alespoň malé složení publika, aby ukázali svou moc, kterou disponují. Svými činy se chlubí a chtějí vyvolat nějakou reakci. Nedostává – li se jim nějaké reakce, své útoky stupňují natolik až nějakou odezvu dostanou. V kyberprostoru jsou posilováni anonymitou a tím, že svou oběť nikdy nepotkají tváří v tvář. Ve svém virtuálním světě se chovají jinak než ve světě reálném. Zajímavostí u tohoto typu pachatele je, že se často stává obětí u reálné šikany. Neuvědomuje si závažnost svých činů. Disponuje dobrými technickými vlastnostmi. Často využívá kyberšikanu v zastoupení. Ze všech kyberagresorů je nejnebezpečnější.

4.1.3 Pomstychtivý andělek

Tento typ se jako kyberagresor vůbec nevnímá. Představuje si, že chrání sebe i ostatní před „zloduchem“, který díky němu právem trpí. Často sám šikanu či kyberšikanu zažil a nyní ji oplácí. Zaplétá se do hry, ve které se snaží ochránit svého šikanovaného kamaráda. Může být naštvaný na to, co jeho oběť udělala a kybeútoky jí dává na jevo, svůj osobní nesouhlas. Napravuje zlo zlem a dává své oběti lekci. Pracuje většinou sám, ale může se se svými aktivitami a motivy svěřit svým přátelům, blízkým a těm, které vnímá jako oběti kyberagresora, kterému se mstí.

S pomstychtivým agresorem lze pracovat, a to: Potřebuje vědět, že nikdo nemůže brát právo do svých rukou. Měli by vědět, že se jim nevyplatí budou - li bojovat kyberšikanou za šikanu a situaci jenom zhorší. Cílem je, aby se začali vnímat jako agresori, nikoli jako zachránci, za které se považují.(ČLOVĚK V TÍSNI,2009 s.19-21)

4.1.4 Neúmyslný kyberagresor

Tito agresori hrají na ostatní online uživatele, že jsou tzv. tvrdáci nebo se vydávají za jiné uživatele a vulgárně odpovídají na zprávy v chatovacích místnostech. Vůbec jim nedochází, že se stávají agresory. Jejich počínání je obranou. Mohou se cítit zraněni nebo naštvaní z obsahu zpráv, co jim přichází nebo z videí, která jim přišla, a která viděli.

Mají tendenci odpovídat ve vzteku nebo ve frustraci. Při odpovědích nepřemýšlí, o tom, co píše. Vzhledem k jejich sklonu vystupovat na internetu pod někým jiným, píše ostatním kyberšikanující zprávy, bez vědomí závažnosti tohoto jednání. Je to pro ně legrace a líbí se jim vědomí, že to mohou dělat. Neúmyslný kyberagresor takhle může vtípkovat i se svým přítelem, který nemusí poznat, kdo mu zprávu napsal a jaká je její vážnost. Často se svých činů dopouští o samotě.

4.2. Praktické příklady kyberagresorů

Kazuistiky, které ukazují jakým je kyberšikana závažným fenoménem.

4.2.1 Pomluvy na sociální síti

Katka je žákyní deváté třídy. Měla mít na vysvědčení dostatečnou. Učitel jí dal ještě jednu šanci a vyvolal ji k tabuli. Katka si známku opravila a vylepšila ji o jeden stupeň. Její spolužačka Adéla se nemohla s tím smířit a tak začala šířit pomluvy o Katce. Nejprve po škole rozhlásila, že si Katka známku vyplakala a pak Adéla natočila zesměšňující video, ve kterém se vyjadřovala o Kateřině jako o psovi. Video vyvěsila na Facebook. Pomluvy šířila dál i mimo školu a většinu spolužáků poštvála proti Katce. Denně ji častovala vulgárními nadávkami, posměšky a nevhodnými poznámkami. Kateřina si stále myslela, že se jí Adéla omluví a že s tím přestane. Nestalo se tak a Kateřina spolu se svou kamarádkou se obrátila se svým problémem na ředitele školy. Na základě šetření se tvrzení obou dívek potvrdilo a dokonce se zjistilo, že problematika šikánování má v této třídě hluboké kořeny. Aktéři šikany byli potrestáni.

4.2.2 Výhružky a vulgární nadávky na sociální síti

Žákyně šesté třídy ZŠ Lucie se zastala svého dlouhodobě šikanovaného spolužáka Marka. Lucie doprovodila svého kamaráda k výchovné poradkyni s problémem, že mu na chodbě ubližují. Výchovná poradkyně začala problém řešit zcela nevhodným způsobem. Řešila ho na chodbě mezi všemi zúčastněnými agresory a celé šetření trvalo pouhých 5 minut. Sama Lucie čelila útokům agresorů. Po tomto jednání s výchovnou poradkyní se agrese a nenávisť svých spolužáků stupňovala. Píchali ji kružítkem, bušili do zad a vulgárně jí nadávali.

Vše vyvrcholilo dnem, kdy její spolužák vytvořil na Facebooku Lucčin profil. Skupina spolužáků jí hrubě nadávala a vyhrožovala jí zabitím a taky zabitím její matky.

Lucčina matka o tom všem informovala vedení školy, které na její upozornění nereagovalo. Posléze se obrátila na Policii ČR a taky na media. Lucčina matka hledala pomoc, a to jakoukoli, aby se situace brzo vyřešila. Lucie byla ze vzniklé situace ve špatném psychickém stavu.

Následným šetřením bylo zjištěno, že se jednalo o šikanu vůči Markovi, která začala začátkem školního roku na adaptačním kurzu. Postupně se rozšiřoval počet agresorů a zvyšovala se míra brutality a počet agresivních projevů vůči němu. Mezi projevy šikany Marka patřily: bití, rány pěstí, kopání, škrcení, fackování, nadávání do smradlochů, braní věcí, ničení věcí a další fyzické i psychické projevy. Markova matka se dozvěděla o šikanování až později, protože se Marek doma o tom nesvěřil. Báł se něco říct, aby neměl ve třídě peklo.

Případ končí tak, že odchází jeden z kyberagresorů na jinou školu, Marek přechází do jiné třídy, Lucka taktéž přechází na jinou školu. Škola přistoupila k výchovným opatřením a dala agresorům snížené známky z chování.

4.2.3 Fotky z toalety

Žákyně páté třídy ZŠ Eliška ráda chodila do školy. Jejím jediným problémem bylo, že si doposud nemohla najít kamarádku, které by se mohla svěřovat s normálními holčičími problémy. Vždy se snažila komunikovat s každým a řadě jejích spolužáků to nebylo po chuti. Z domu byla Eliška vedená, že život není med a

že všechno má své hranice. Proto Eliška přehlížela nějaké ty slovní nadávky a pošťuchování. Jednou, když se Eliška vrátila ze školy domů, její rodiče poznali, že něco není s jejich dcerou v pořádku. Eliška se jim pomalu svěřila, jak ji její spolužáci ve škole otravovali.

Její spolužáci Lucie a Adalbert jí otevírali dveře když byla na toaletě. Její spolužačka Michaela se na ni dívala přes zídku a fotila ji. Pak ty fotky šli ukázat všem holkám a klukům ze třídy. Posléze si fotografie přeposílali. Focení vymyslel Pavel, jak se později dozvěděla.

Když se to všechno Eliščiní rodiče dozvěděli, nevěřili svým uším. Nevěděli na koho se mají obrátit, kdo by jim pomohl. Váhali, jestli mají problém řešit sami. Nakonec se rozhodli kontaktovat jednu paní učitelku, která záležitost předala dál. Další den se rodiče dozvěděli, že spolužáci jejich dcery chtěli vyvěsit fotografie na Facebook. Rodiče byli z toho v šoku. Pomohl velmi rychlý zásah vedení školy, který zabránil dalším krokům zostudnění Elišky. Výsledky šetření prokázaly, ubližování v páté třídě i jiným spolužákům. Ubližování mělo fyzický i psychický charakter.

Vedení školy ve spolupráci s pedagogicko – psychologickou poradnou celou kauzu otevřelo na rodičovské schůze. Rodiče agresorů se snažili celou situaci zlehčovat a své děti omlouvali. Mysleli si, že je to pouze dětská legrace. Eliščin otec chtěl na tento případ upozornit, aby děti už ve svém věku znaly hranice, co si mohou dovolit a co nemohou.

Proběhly výchovné komise, kde byli rodiče agresorů seznámeni s výsledky šetření a také s udělenými výchovnými opatřeními a sníženou klasifikací chování.

(ROGERS, 2011 s.22-24)

4.2.4 Oběť byla označena za pachatele

Policie ČR dostala trestní oznámení, že dívka, která navštěvuje šestou třídu ZŠ dostává vulgární e – maily od svého spolužáka. Případ byl rychle vyšetřen a bylo potvrzeno, že odesílatel je pachatelem. Zvláštností bylo, že údajný pachatel působil velmi věrohodně a neustále popíral, že by něco takového udělal. Po delší

době se pod tlakem, k tomu přiznal. Ukázalo se, že autorem byla menší skupina spolužáků, která se dostala do jeho počítače. (KOLÁŘ, 2011 s. 91)

Z těchto případů vyplývá, že šikana a kyberšikana se dějí i mimo školu. Dosavadní praxe ukazuje, že 80 – 90 % případů kyberšikany, které se odehrály mimo vyučování, vycházejí ze školního klimatu. Školy neví, jak v případě kyberšikany postupovat, neví jestli se mají zabývat kyberšikanou dějící se mimo školu a jak postihnout agresory. (ROGERS,2011,s.25)

4.3 Klasická šikana a kyberšikana

Kyberšikana a klasická nepřímá šikana mají jednu věc společnou. Jejich společným cílem je někomu ubližovat fyzicky i psychicky. Dalším faktorem je záměrnost, dějí se opakovaně. Nezpůsobují modřiny, neteče při nich krev, ale obětem způsobují psychické trauma, které nejsou vidět. Psychická traumata degradují identitu oběti, prožívají vyloučení jak z virtuálního světa, tak ze světa skutečného.

Rozdíl spočívá ve dvou věcech:

1. Klasická nepřímá šikana se uskutečňuje tváří v tvář oběti a agresora, spočívá v osobním kontaktu, nebo ve školním prostředí, v prostoru třídy nebo školy. Kyberšikana se odehrává bez přítomnosti osobního kontaktu, odehrává se virtuálně v kyberprostoru. Často mimo školu v domově oběti.
2. Kyberšikana využívá mnohem větší a účinnější zbraně. Využívá především mobilní telefon a internet. (KOLÁŘ,2011 s.86)

4.3.1 Klasická šikana obecně

Šikana představuje formu agresivního násilí, je jednou z forem syndromu CAN (Child Abuse and Neglect), chováním, které se charakterizuje jako asociální. Jedná se o agresivní jednání, pomocí kterého si šikanista zjednáva pomocí fyzických nebo psychických útrap převahu nad svou obětí. Lze ji definovat jako fyzické, psychické nebo kombinované ponižování, které může vyústit až k týrání

slabších jedinců silnějšími. Jedná se o chování, jehož cílem je ohrožit nebo zastrašit jiného člověka popřípadě skupinu lidí.(BENDL, 2003 s.26)

4.3.2 Základní typy klasické šikany

1. Slovní agrese – urážky, pomluvy, zesměšňování
2. Fyzická agrese – bití, týrání, ohrožování zbraní
3. Příkazy
4. Krádeže věcí, peněz
5. Ničení věcí
6. Sexuální obtěžování nebo zneužívání (BENDL, 2003 s.26-27)

4.3.3 Projevy šikany

Šikanování se může přímo účastnit i celá skupina. Ovšem může být zaměřeno vůči celé skupině. Za určitých podmínek může šikanování přerůst do forem trestné činnosti a v některých závažných případech může získat i rysy organizovaného zločinu.(Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování, 2001 s. 7)

Kritéria podle kterých lze rozlišovat klasickou šikanu

Viditelnost šikany

Lze rozlišovat šikanování zjevné nebo skryté. Skryté šikanování se projevuje vyloučením oběti ze skupiny vrstevníků a izolací oběti. Zjevné šikanování má podobu fyzického násilí a ponižování, psychického ponižování a vydírání, nadávky, nucení k posluhování, sociální izolace, nucení ke svlékání, destruktivní aktivity zaměřené na majetek oběti braní a ničení věcí oběti.(BENDL, 2003 s.27)

Podle míry nutné aktivity obětí

Nedobrovolné vykonávání činnosti ve prospěch agresora. Oběť píše za agresora úkoly, nosí mu tašku apod. Donucení k aktivitě, která oběť určitým způsobem degraduje, představuje pro ni daleko větší ponížení než pasivní snášení čehokoli. Vynucené chování oběti se může projevovat i pasivním snášením nějakého ponižujícího jednání. Ponižující jednání může být: oběť nechá po sobě házet věci nebo si nechá po sobě plivat. (VÁGNEROVÁ, 1999)

Podle formy útoku

Za verbální šikanování se považují: nadávky, rozšiřování lží a pomluv o oběti, posmívání.

Mezi fyzické formy šikany se řadí: pohlavkování, tahání za vlasy, údery pěstí, kopání, podrážení nohou, sexuální dotýkání, strkání apod.

K projevům šikany dále patří: přinucení ke rvačce, odcizení jídla, odcizení brašny nebo jiné školní pomůcky, zastrašování násilím, požadování lístků na obědy, zničení osobních věcí, omezování svobody pohybu, a to (zavírání dveří, oběť je nucena po celou přestávku sedět v lavici, požadování finanční hotovosti. (BENDL, 2003 s.27)

Kyberšikana tvoří s klasickou šikanou úzký vztah. Je jednou z forem psychické šikany. Šikanování probíhá i v kyberprostoru se zachováním rolí. Agresoři v reálném životě jsou agresory ve virtuálním světě, stejně tak i oběti ve skutečnosti jsou oběti v kyberprostoru. Šikana je tedy ve školním prostředí s kyberšikanou propojena. Autor Michal Kolář, který řešil kyberšikanu v souvislosti se školou, zároveň odkryl i klasickou šikanu, která figurovala v pozadí. Zatímco školní šikanu lze řešit, tak kyberšikanu dějící se v mimoškolním prostoru je velmi obtížné postihnout. (KOLÁŘ,2011 s.84)

Při hledání způsobů jak zabránit vzniku kyberšikany, potřebujeme znát poznatky o klasické šikaně. Mělo by nás především zajímat, jak dochází k nárůstu vztahů při šikaně. Potřebujeme porozumět proměně zdravé skupiny ve skupinu nemocnou.(ROGERS, 2011 s.8)

4.3.4 Porucha vztahů při šikaně

Šikanování není nikdy záležitostí pouze agresora a jeho oběti. Vždy se děje v kontextu nějaké konkrétní sociální skupiny. Dochází v tomto smyslu k nárůstu vnitřních vztahů ve skupině. Zasažení zdravé skupiny infekcí šikanování má pět stádií. Jednotlivá stadia se vyznačují typickými postoji k násilí. Tyto postoje jsou: otevřený souhlas, zstrašený souhlas, lhostejnost, ambivalence, sympatizování, souhlasný postoj. Stadia vnitřního vývoje šikany podle dr. Michala Koláře:

1. Stádium - zrod ostrakismu

Mírné, převážně psychické formy ubližování, kdy je okrajový člen skupiny neoblíben a neuznáván. Ostatní členové ho odmítají, ignorují nebo si dělají na jeho účet legraci. Tato forma je již zárodečnou podobou šikanování a nese sebou riziko dalšího negativního vývoje.

2. Stádium - přitvrzování manipulace a výskyt fyzické agrese

Jde o upevnění soudržnosti na účet oběti. Ve skupině, kde stoupá napětí, slouží ostrakizování žáci jako ventil, kde si spolužáci na nich odreagovávají své nepříjemné pocity, které pramení z obavy např. ze zkoušení, těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem apod. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zde mírná agrese. V případě, že existují ve skupině silné kamarádké vztahy a převažují zde morální hodnoty a žáci mají negativní postoj k násilí, zde šikana nepronikne. Jestliže je imunita skupiny vůči šikanování oslabená, jsou pokusy o šikanu trpěny, je téměř jisté, že násilí v určité míře do této skupiny pronikne a šikana zde zakoření.
(KOLÁŘ, 2011 s.46)

3. Stádium – vytvoření jádra agresorů

Jedná se o klíčový moment, kdy se rozhoduje, zda se počáteční stádium vyvine do stádia pokročilejšího. Vedoucí role ve skupině jsou obsazeny a skupina je rozdělena na podskupiny, které budou bojovat o vliv. Někdy se stává, že vznikne rovnováha mezi dvěma nejsilnějšími podskupinami a násilí se zastaví. Často ovšem dojde ke zvrtnutí rovnováhy ve skupině, následkem nově příchozího člena, buď agresora nebo nově příchozí oběti z jiné školy.

4. Stádium – většina přijímá normy agresorů

V případě, že v kolektivu není žádná silná pozitivní skupina, činnost agresorů může nadále pokračovat. Normy agresorů jsou přijaty většinou. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě a aktivně se účastní týrání spolužáka a při tom prožívají pocit uspokojení. (KOLÁŘ,2011 s. 51)

5. Stádium – dokonalá šikana

Normy agresorů jsou většinou přijaty a dojde k vykořisťování oběti. Členové se rozdělí na skupinu otrokářů a skupinu otroků. Agresoři se sami nazývají jako nadlidi a své oběti nazývají jako podlidi. Otrokáři jim mohou činit bolest, znásilňovat všema způsoby a oni nejsou schopni se bránit. Agresoři ztrácejí poslední zbytky zábrán a jsou nutkáni k opakování násilí. Brutální násilí se začíná považovat za normální chování a za výbornou legraci. Ostatní členové tomu se zájmem přihlíží. Otroci jsou stále závislejší dělat pro své agresory cokoli. Neúnosnou situaci oběti řeší, únikem do nemoci, chozením za školu, přestupem na jinou školu atd. Tento nejvyšší stupeň šikany se děje v dětských domovech, ústavních zařízeních, ve věznicích apod. Ve školách se vyskytuje jen v mírnějších podobách.(KOLÁŘ,2011 s.52)

4.3.5 Šikanující a oběti

Šikanující pocházejí z rodin, kde je rodinná výchova přehnaně přísná, nedůsledná nebo, kde jsou rodinné vztahy citově chladné a kde se děti nebo jejich

rodiče chovají agresivně vůči ostatním lidem. Často se poukazuje na to, že bývají agresoři zároveň i oběťmi. Neznamená to, že by byli šikanovaní, ale mohou mít své osobní problémy, které plynou z jejich domácího prostředí. Často trpí i psychickými problémy nebo mohli ztratit i vlastní rodiče.

Je nutné rozlišovat agresory, kteří šikanují příležitostně a agresory, kteří šikanují trvale a šikanu mezi ostatními podněcují. První skupině je jich méně než v té druhé, co se nechají při vhodné příležitosti k šikaně vyprovokovat. První skupina zřejmě trpí špatnými podmínkami ve vlastní rodině a nejčastěji se pouští do různých typů asociálního chování.

Hlavním důvodem pro šikanování bývá vylepšení vlastní image, tento důvod bývá hlavně u lidí, kteří trpí pocitem méněcennosti a mají malé sebevědomí. (KYRIACOU, 2005 s. 29)

Většina z obětí pochází z rodin, kde je úzkostně přehnaná rodinná péče. V třídním nebo jiném kolektivu mají málo přátel nebo žádné přátele, cítí se nejistě, v různých společenských událostech se neprojevují adekvátně, nechají se snadno rozčílit, mají odlišný vzhled, odlišný etnický původ, jinou osobnost, schopnosti nebo mají zvláštní vzdělávací potřeby.

Určující pro oběti šikan je způsob jejich reakce na počáteční šikanu. Zaujímá neúčinnou obrannou strategii. Oběť se rozčílí nebo prosí, aby jí dal agresor pokoj.

Průzkum zpracovaný Borgem (1998) hodnotil emocionální reakce obětí šikany, které se sami přiznaly. Dominantním pocitem šikanovaných byl vztek a chuť se pomstít, většina cítila lítost nad sebou samými, bezmocnost a lhostejnost. (KYRIACOU, 2005 s. 30)

5. OBĚTI KYBERŠIKANY

Kyberšikana je většinou spojená s psychickým týráním obětí, které není snadné rozpoznat na rozdíl od viditelných znaků tradiční šikany, neexistují u ní fyzické následky. Oběti kyberšikany jsou ve většině případech uzavřeny sami do sebe a nekomunikují o problémech s okolím.

Důvody mohou být následující:

- strach
- stud
- jejich rodiče nerozumí počítačům
- oběť nepozná, že se jedná o šikanu prostřednictvím informační technologie
- oběť nepozná, že jde o psychické šikanování

Na řešení svých problémů tak zůstávají častokrát sami a snaží se situaci vyřešit sami, což je jedna ze zásadních chyb a může to vést k tomu, že situaci nezvládnou a v nejhorším případě může vše skončit tragicky.

Několik studií sledovalo vlivy šikanování na vzdělávací proces a adaptaci u obětí v dlouhodobé perspektivě. Oběti, které jsou šikanované dlouho, nejsou jen nešťastné, ale mohou se u nich vyvinout potíže spojené s nechutí chodit do školy nebo se záškoláctvím, zhorší se jim prospěch ve škole a v extrémních případech mohou případy skončit spácháním sebevraždy.

Žáci, kteří byli často šikanováni měli větší sklony k pocitům osamělosti, k depresi, sebelítosti, měli nižší sebevědomí, což vedlo k větším absencím a zhoršením studijních výsledků. (KYRIACOU, 2005 s. 30)

U kyberšikany a pokročilejších šikan se může objevovat i posttraumatická stresová porucha.

Postrumatická stresová porucha

Vzniká následkem těžkého stresu, jehož intenzita překračuje běžnou lidskou psychickou zkušenost, kterou kyberšikana a pokročilá šikana určitě jsou, protože jsou dlouhodobé a opakované. Projevuje se jako bezmoc a panický strach, který je doprovázen příznaky jakými jsou:

- vtíravé příznaky (mučivé znovuprožívané traumatické události)
- únikové příznaky (vyhýbání se všemu, co by děsivý zážitek z ponižování a týrání mohlo připomenout)
- ztráta pozitivních emocí (při potlačování nepříjemných emocí spojených s kyberšikanou, dochází ke ztrátě pozitivních emocí – ztrácí se radost ze života, oběť je vyhaslá, otupělá, má pocit znechucení a naštvání)
- duševní a fyziologická dráždivost – oběť je plná napětí, nedokáže se uvolnit, špatně spí (KOLÁŘ,2011 s.157 – 158)

Psychické trauma vyvolává duševní potíže a poruchy, které je možné ovlivňovat pomocí léků a psychoterapie. (PREISS,VIZINOVÁ, 1998)

5.1. Případy kyberšikany u obětí

Vzhledem k nedostatku materiálů k této problematice jsem použila materiál z internetu a z denního tisku.

Případ kyberšikany ve Velké Británii

Ve Velké Británii se v září zabila patnáctiletá dívka, kvůli útokům na Facebooku. Dívka skočila z mostu. Podle prohlášení její rodiny byla dívka pod tlakem, kvůli jejích pochybným skupinám přátel na sociální síti.

Z výpovědí dívčiny nejlepší kamarádky se dobře učila a nikomu neubližovala. Měla však problémy se sebevědomím a ostatní spolužačky měly na ni dlouho spadeno. Její profil na Facebooku byl proto plný ponižujících a hrubých vzkazů.

Sebevraždě dívenky nezabránilo ani to, že se v Británii snaží s takovou šikanou již nějakou dobu bojovat. (MF DNES,č. XX/282, 2009)

Případ kyberšikany v Polsku

V Polsku v roce 2006 spáchala sebevraždu dívka, která neunesla strach z ostudy poté, co si ji čtyři spolužáci natočili na mobilní telefon, zatímco předváděli, že ji znásilňují. (MF DNES,č. XX/282, 2009)

Případ v České Republice

Čtrnáctiletý žák jedné pražské základní školy se psychicky zhroutil, když zjistil, že spolužáci mu na Facebooku udělali stránku, kde hlavně napadali jeho nadváhu. Na jeho profilu bylo napsáno např. jsem tlustouch, šprt a mamincin mazánek.

Věc praskla, když to chlapec oznámil matce, která vše oznámila škole.

(MF DNES, č.XX/282, 2009)

Agresivita dětí ve školách stoupá. Velkým problémem je, že děti neumí pracovat se svými emocemi. Spoustu času tráví u počítače, zatímco v dobách minulých se šly po škole odreagovat třeba na hřiště. Dnes to trochu vypadá, že se některé děti přijdou vybit do školy.

Dochází i k útokům žáků na pedagogy. Obecně ale platí, že pedagog by se neměl nechat vyprovokovat k tomu, že dá žákovi facku. Nejedná se tedy jen o momentální zkrat nýbrž o delší narušení vztahu mezi učitelem a žákem.

Jestliže dojde k útoku žáka na učitele, tak by učitel měl o tomto činu, co nejdříve referovat nadřízenému školy. Tím agresorovi nedá možnost, aby natáčenou situaci měl pod kontrolou a zabránil se tomu, že pedagog školu opustí nebo věc skončí tragicky. Ředitelství o provinění žáka bude dříve informováno a může agresora nějakým způsobem potrestat a předejít kyberšikaně. (PROTI ŠIKANĚ, 2009)

6. BOJ S POČÍTAČOVOU ŠIKANOU

Pro prevenci proti kyberšikaně se navrhuje následující opatření, kterými se může oběť i veřejnost účinně bránit:

- nereagovat – neodpovídat agresorovi, protože konstruktivní debata není stejně možná
- uložit, vytisknout, popřípadě jinak uchovat – emaily, sms zprávy apod. sloužící jako důkazní materiál
- změnit svou virtuální identitu – vystupovat pod jinou přezdívku, vytvořit si jiný email, změnit SIM kartu
- nikde neuvádět svou skutečnou identitu – jméno, věk, adresu, telefon, žádné údaje o sobě a svých blízkých, podle kterých bychom byli pro agresora identifikovatelní. Vystupovat pod obecnou nic neříkající přezdívku.
- nezveřejňovat své fotografie
- dodržovat pokud možno jen on-line přátelství (nestýkat se osobně s neznámým člověkem, se kterým komunikuji přes internet)
- v případě, že se stanu obětí kyberšikany, zkusit vypátrat, kdo je agresor (prohlédnou si jeho osobní údaje atd.)
- kontaktovat poskytovatele serveru, ze kterého nás agresor šikanuje a zamezit mu přístup
- svěřit se rodičům
- svěřit se učitelům

(PROTI ŠIKANĚ, 2009)

6.1 Pomoc rodičů

Základem by měla být primární prevence a hlavně otevřená komunikace s dítětem a rodiči, rodiči a školou a také s policií. Jestliže rodiče zjistí, že je jejich dítě obětí kyberšikany, musí problém brát vážně a stát při svém dítěti.

Je třeba zdůraznit, že mnozí rodiče nejsou tak zasvěceni do moderních informačních technologií, tudíž nemají takové znalosti, jako jejich děti. Jsou tedy tím vůči svým dětem značně znevýhodněni.

Zahraniční studie ukazují, že polovina rodičů neví, jak jejich ratolesti s internetem pracují a co na internetu dělají. Dokonce necelá čtvrtina z rodičů se nevyzná v základní terminologii. To může být jeden z hlavních důvodů proč se děti dospělým tolik nesvěřují. (JACKSON, 2006)

Rodiče mají poskytnout svým dětem výchovu a základní společenskou komunikaci. Především by měli svým potomkům věnovat čas, ve kterém se jim budou náležitě věnovat a ve kterém je vyslechnou, když se budou chtít děti zpovídat ze svých problémů. Děti musí vědět, že jsou jejich rodiče tady a že jsou ochotni jim v případě problému pomoci.

6.1.1 Rady pro rodiče v případě kyberšikany u svého dítěte

Obranné kroky při zjištění kyberšikany dle Vanessy Rogers

- nereagujte a neodpovídejte agresorovi
- nesnažte se útok vrátit zpět agresorovi
- nedomlouvat se s agresorem
- ukončete komunikaci
- zamezte agresorovi přístup k dítěti
- zablokujte útočnickovi přístup k mobilnímu telefonu nebo k účtu počítače
- zamezit útočnickovi přístup i ke zdroji útoku
- kontaktujte poskytovatele serveru
- uložte nebo vytisknete e-mailové zprávy, textové zprávy, internetové stránky jako důkazní materiál
- uchovejte důkazy
- oznamte útok a obraťte se na odborníky
- kontaktujte školu a specializované instituce jako jsou pedagogicko – psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogické centrum
- kontaktujte Policii České Republiky

Je tedy důležité najít specialistu na šikanu a kyberšikanu a domluvit se s ním na konkrétní pomoci. (ROGERS, 2005 s.9)

6.2 Pomoc školy

Nejdříve je třeba si ujasnit, co všechno spadá pod pravomoce školy. Kyberšikanu dějící se na půdě školy je škola povinna řešit, ale jak se řeší kyberšikanu dějící se mimo území školy. V případě, kdy kyberšikanu zasahuje mezi žáky a děje se v době výuky nebo při jiném výchovném programu, musí se zahájit léčba. Proškolený metodik školní prevence rozhodne, zda zvládne kyberšikanu řešit samotná škola nebo bude potřeba i odborné pomoci. Vhodné je použít klasifikaci scénářů pomoci podle cíle, léčby, stadia a formy šikanování podle dr. Michala Koláře.

V Kanadě a USA některé školy aktivně vytvářejí jasná pravidla chování na internetu ve školním prostředí. S pravidly pak seznamují své žáky. Cílem je vytvořit alespoň ve škole bezpečné prostředí a podmínky pro práci s internetem a informovat žáky o riziku kyberšikany.

Jiné školy zase navrhují kontrolování internetové komunikace žáků. Kontrolování spočívá, ve čtení e-mailů, sledování chatů, instalace kamer a další monitorování. Ovšem existují i odpůrci těchto opatření a tyto školy kritizují za porušování osobní svobody žáků a sebevyjádření. Navrhují preventivní opatření a informační kampaně. S tím pochopitelně souvisí i speciální školení pedagogů. ([http://tarantula.ruk.cuni.cz/Malikova Kyberšikana.doc](http://tarantula.ruk.cuni.cz/Malikova%20Kyberšikana.doc))

6.2.1 Klasifikace scénářů pomoci podle cíle léčby, stadia a formy šikanování podle dr. Michala Koláře

Zmíněná klasifikace slouží pro potřebu škol. Základním kritériem je zjištění, jde-li o šikanu v počátečním stádiu (1.,2. a 3. stádium) nebo o šikanu pokročilou (4. a 5. stádium) K tomu dr. Michal Kolář přidal široké kritérium, ve kterém se rozhoduje zda se jedná o běžnou nebo komplikovanou formu šikany. Do neobvyklých forem patří především neobvyklé formy šikany, které vyžadují doladění nebo i výraznější úpravu metody. Mohou to být základní formy, se kterými ještě nemáme zkušenost nebo neznáme její zvláštnosti. Patří sem kyberšikanu nebo intenzivnější závislostní vztah mezi agresory a oběťmi, a těžší dopady šikany na oběť. Většinou jsou tyto komplikace vázány na pokročilou šikanu.

Vyhodnotíme-li tato klíčová kritéria: stádium a formu šikany a k výsledkům přiřadíme jedno ze dvou typů řešení : první pomoc nebo celkovou léčbu, získáme šest skupin scénářů, které nám ukazují základní směr řešení a nastavují hranici, zda konkrétní případ může škola řešit sama nebo potřebuje spolupracovat s odborníky.(KOLÁŘ,2011 s. 168)

Šest skupin scénářů pomoci dle Michala Koláře:

Situace, které zvládne škola sama

1. První pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu.
2. Celková léčba pro řešení prvních dvou stádií šikanování, rámcový třídní program

Scénáře, kdy škola potřebuje pomoc zvenčí

3. První pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu.
4. První pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu.
5. První pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem například výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování
6. Celková léčba pro třetí stádium šikanování s běžnou i komplikovanou formou, základní intervenční program (ZIP)

Vysvětlení zhodnocení:

- 1) Rozlišíme stádia: počáteční (1.,2.,3. st.), pokročilé (4.,5.st.)
- 2) Formy šikany: Určíme zda se jedná o běžnou nebo komplikovanou šikanu
- 3)Úroveň cíle léčby: Zvolíme ze dvou úrovní léčby:
 - a) první pomoc, neboli symptomatická léčba, která rychle a bezpečně zastavuje šikanu
 - b) celková léčba, neboli kauzální léčba na úrovni školy, která dlouhodoběji pracuje se vztahy v celé třídě. (KOLÁŘ,2011 s. 169)

6.3 Pomoc IT specialistů

Kybernetická policie

Lidé s právními pravomocemi a internetoví profesionálové, kteří umí vystopovat kriminálníky a kyberútočníky operující na internetu.

White – hat hackeři

Jsou odborně způsobilí k tomu, aby mohli pronásledovat např. skriptující děti (výrostci slídící na internetu, jsou vybavení jednoduchými pirátskými pomůckami) a nebezpečné kyberútočníky. Tito lidé jsou skutečnými experty, schopnými se zabývat závažnými

internetovými problémy nebo je vyřešit. Používají i mimojiné internetový server nazývaný Honey Pot, který je instalován na některou stránku a pozorně sleduje a zaznamenává vše co např. kyberútočník dělá. (DUNNIGAN, 2002 s.21-25)

Někteří pracují jako poradci, jiní kdekoliv v softwarovém nebo internetové průmyslu. Spojuje se s nimi policejní organizace. Policie je povolává jako poradce někdy jako dobrovolníky, aby vyřešila případy kybernetické kriminality. Největší množství a využití mají white – hat hackeři v USA.

Nástroj pro uhodnutí hesla

Program používající rozsáhlý soubor, který obsahuje přes milion známých nebo typických hesel, která lze použít k nelegálnímu vstupu na heslem chráněnou webovou stránku nebo server. Stačí znát jen jméno uživatele.

Tyto nástroje nejsou užitečné tak jako dříve, protože stále více stránek zneprístupní uživatelské jméno, jestliže je použito mnoho nesprávných hesel. Nejčastěji to bývá 3 – 10 nesprávných pokusů. Stránka poté napíše uživateli, aby to zkusil znovu asi tak za pět minut. Tato doba je dostatečná k tomu, aby se nástroj k uhodnutí hesla stal neúčinným.

Nástroj na uhodnutí hesla je účinný pouze v rozmezí minut až maximálně jedné hodiny.

Zabezpečení počítače hesly

Hesla vždy představovala největší problém při zabezpečení počítačů a nejzranitelnější místo na internetu i mimo něj. Je důležité je často měnit a vybírat taková hesla, které agresori těžko uhodnou. To znamená kombinaci nejméně osmi písmem a čísel, která se dají jen těžko zapamatovat. Lidé si z praktických důvodů nevybírají těžko zapamatovatelná hesla, pokud mají na výběr. Tím se mohou stát i obětmi kyberšikany.

Dále by se nemělo heslo ukládat v programech nebo na webových stránkách. Ikdyž to ušetří čas, protože člověk nemusí neustále zadávat heslo, tak agresori zdatní v počítačové technice mohou získat hesla svých obětí ze souborů uložených ve skrytých adresářích a v pevném disku.(DUNNIGAN,2002)

Šifrování

Znamená zakódování e-mailu nebo dat, tak aby bylo těžší nebo nemožné, aby je někdo jiný zneužil. Šifrování spočívá v nahrazování toho, co se napsalo jinými písmeny nebo číslicemi. Šifrovat může kdokoliv s dešifrovacím klíčem, ukazujícím, co musí být v zakódovaném materiálu obměněno, aby jej bylo možné přečíst. Počítače změny způsob šifrování. Teoreticky je možné použít počítač k dešifrování zakódované zprávy bez klíče, ale zabere to spoustu počítačového času. (DUNNIGAN, 2002)

6.4 Pomoc psychoterapeuta u obětí kyberšikany s PTSD

Psychoterapie posttraumatické stresové poruchy (PTSD)

Psychické trauma vyvolává duševní potíže a poruchy, které je možné ovlivňovat pomocí léků a psychoterapie. Jejich užití záleží na míře rozvinutí posttraumatické stresové poruchy, na délce časového odstupu od traumatické události a na mnoha dalších faktorech. Psychoterapeutické přístupy k PTSD zahrnují především podpůrnou psychoterapii, psychodynamickou psychoterapii, kognitivně-behaviorální terapii, hypnózu a skupinovou terapii.

Podpůrná psychoterapie

Podpůrná psychoterapie je metoda k posílení oslabených prvků psychiky, bez hlubšího průniku do osobnosti člověka. Léčebného účinku se dosahuje především prostřednictvím terapeutova chování k pacientovi. Záleží na jeho schopnosti empatie, autenticitě, lidsky vřelém projevu a schopnosti vyjádřit pacientovi porozumění.

Při práci s traumatem se terapie zaměřuje na:

- navázání terapeutického vztahu
- edukaci o následcích traumatu a léčbě
- detailní popis traumatické události
- vyjádření emocí za účelem zmírnění napětí
- porozumění souvislostem a subjektivnímu významu události
- podporu v současné situaci, řešení problémů

Hlavním cílem je dosáhnout u pacienta vnitřní stabilizace a zklidnění tím, že dojde k uvolnění emočního napětí. (PREISS,VIZINOVÁ, 1998)

Psychodynamická psychoterapie

Léčba se zaměřuje na porozumění člověku a zdrojům jeho psychopatologických projevů. Cílem je vytvořit traumatický zážitek ve vzpomínku, v psychicky integrovanou součást životní historie člověka. Podle psychodynamických koncepcí vedou traumatické zážitky k užití extrémních psychických obran. K obranným mechanismům patří:

- popření, je popírán bolestný prožitek
- projekce, člověk si představuje, že jeho impulzy, přání jsou lokalizovány mimo vlatní já
- štěpení, duševní struktura ztrácí svou integritu

To se promítá také do charakteru vztahu klienta s terapeutem, se členy rodiny a vztahu k sociální realitě.

Kognitivně behaviorální psychoterapie

Je to souhrnný název pro ty terapeutické směry, které se zaměřují na změnu konkrétního chování člověka v kontextu jeho prostředí. Je zde zdůrazňován způsob, jakým člověk vnímá a interpretuje to, co se děje v něm a kolem něho.

Hlavními rysy KB terapie jsou:

- krátkost a časová omezenost
- strukturovanost a direktivnost
- otevřená a aktivní spolupráce
- zaměření na přítomnost
- zaměření na konkrétní, ohraničené problémy
- stanovení konkrétních a funkčních cílů
- zaměření na pozorovatelné a vědomé
- cílem je soběstačnost klienta (PREISS, VIZINOVÁ, 1998)

Hypnóza

Hypnóza je dostatečně změněný stav. Hypnotický stav bývá provázen projevy, jako jsou: relaxace, ospalost a útlum. Tato metoda může mít různou hloubku. Může mít lehkou,

střední a hlubokou formu. Technika hypnózy se nejčastěji navozuje uspávací metodou a metodou stupňování bdělých sugescí.

Ve spánkové hypnóze je subjekt ospalý a omezeně pohyblivý. Chybí mu spontánnost a na příkazy reaguje jako robot. Když má subjekt v hlubších stádiích otevřené oči, je jeho pohled strnulý a při chůzi působí náměsíčním dojmem. Příkazy vykonává velmi pomalu.

V bdělé hypnóze je subjekt pohyblivý. Rychle reaguje na sugesci. Způsob řeči, chůze a chování jsou normální. Pohled očí je jako pohled bdělého člověka. Subjekt může v této hypnóze projevat spontánnost i mimo oblast hypnotizérových sugescí.

Typ hypnózy závisí:

- na způsobu hypnotizace
- na představách hypnotizovaného o tom jak má hypnotický stav vypadat
- na přímých i nepřímých požadavcích a sugescích hypnotizéra
- na osobnosti hypnotizéra (KRATOCHVÍL, 2000 s.145)

Skupinová terapie

Skupinová psychoterapie je postup, který využívá k léčbě vztahy a interakce mezi členy skupiny. Na vývoj skupinové terapie měli významný vliv psychodramatický směr (J.J.Moreno) a analytický směr (S.R.Slavson). O skupinovou psychoterapii se opírá také transakční analýza. V současné době se kombinuje dynamická (patogenetická) náhledová psychoterapie s behaviorálním nácvikem. Skupinová setkání usiluje o rozvoj, osobní růst, zvyšování vnímavosti v interpersonálních vztazích, podněcování sebeaktualizace a umění se radovat ze života. Terapie založená na koncepci setkání je terapií zážitkovou , která spočívá v důrazu na emoční složku osobnosti a na prožívání a vyjadřování pocitů. Užívají se hry a techniky, které co nejvíce podporují prožívání emotivitu a verbální a neverbální konfrontaci a kontakt s druhými s velkým důrazem na dotyk a hmatový zážitek. (KRATOCHVÍL, 2000 s. 245-256)

6.5 Kyberšikana a legislativa

Kyberšikana jakožto podskupina šikan spadá do sociálních deviací, stejně jako kriminalita, toxikomanie, prostituce apod. Některé projevy kyberšikany mohou nabývat takové intenzity a podoby, že jsou trestněprávně postižitelné. Stěžejní otázkou je zejména

vztah kyberšikany k počítačové kriminalitě. Tuto formu šikany lze za jistých podmínek zahrnout pod počítačovou kriminalitu, a sice ve smyslu trestné činnosti páchané za využití počítače. (POŽAR, 2007)

6.5.1 Vybrané paragrafy trestního zákoníku dle stavu k 1.1.2010

Paragrafy vztahující se ke kyberšikaně a jejím příbuzným jevům.

§175 Vydírání

(1) Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami

c) spáchá-li taková čin se zbraní

d) způsobí-li takovým činem značnou škodu,

e) spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo

f) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312), nebo

c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§191 Šíření pornografie

(1) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majtkové hodnoty.

(2) Kdo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo

a) nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo

b) na místě, které je dětem přístupné, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majtkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny,

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

(1) Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky

(2) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, anebo kdo kořistí z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

a) jako člen organizované skupiny,

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 202 Svádění k pohlavnímu styku

(1) Kdo nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplatu, výhodu nebo prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,

b) spáchá-li takový čin ze zavrženíhodné pohnutky,

c) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu, nebo

d) spáchá-li takový čin opětovně.

§ 205 Ohrožování mravnosti

Kdo uvádí do oběhu, rozšiřuje, činní veřejně přístupnými, vyrábí, dováží, provází nebo vyváží anebo za tím účelem přechovává pornografická díla písemná, nosiče zvuku nebo obrazu, zobrazení nebo jiné předměty ohrožující mravnost,

a) která zobrazují dítě

- b) v nichž se projevuje neúcta k člověku a násilí nebo
- c) která zobrazují pohlavní styk se zvířetem bude potrestán odnětím svobody až na 1 rok nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci

§ 287 Šíření toxikomanie

(1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) vůči dítěti, nebo

c) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči dítěti mladšímu patnácti let.

§ 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci

(1) Kdo skupině obyvatelů vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

(2) Kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(3) Stejně jako v odstavci 2 bude potrestán, kdo se spolčí nebo srotí ke spáchání takového činu.

§ 353 Nebezpečné vyhrožování

(1) Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

c) se zbraní,

d) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo

e) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

§ 354 Nebezpečné pronásledování

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,

b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,

c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,

d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo

e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo

o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

b) se zbraní, nebo

c) nejméně se dvěma osobami.

§ 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob

(1) Kdo veřejně hanobí

a) některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, nebo

b) skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) nejméně se dvěma osobami, nebo

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

§ 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

(1) Kdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Stejně bude potrestán, kdo se spolčí nebo srotí k spáchání činu uvedeného

v 1.odstavci

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

b) účastní-li se aktivně takovým činem činnosti skupiny, organizace nebo sdružení, které hlásá diskriminaci, násilí nebo rasovou, etnickou, třídní, náboženskou nebo jinou nenávist. (citováno z [http:// e – bezpečí.cz](http://e-bezpečí.cz))

6.6 Zmínka o projektu Minimalizace šikany z roku 2009

Jedná se o první sondu odborníků v ČR, která se zabývala výzkumem mapující projevy kyberšikany na základních školách.

Statistika jak školáci vnímají kyberšikanu

Z výzkumu se zjistilo, že za posledního půlroku každý desátý žák v rozmezí 8 – 15 let zažil kyberšikanu.

69% dětí považuje kyberšikanu za nebezpečnou

70% nešikanovaných dětí se domnívá, že se jim nic obdobného nemůže stát

14% dětí si myslí: cítil bych se strašně, kdybych někoho zesměšňoval na internetu

22% dětí si myslí: natáčet učitele na video je velká zábava

27% dětí si myslí: oběti si za to mohou samy

15% dětí si myslí: kyberšikana je jen legrace

8% dětí si myslí: kyberšikana je vzrušující

78% agresorů jsou spolužáci nebo známý

Nejčastější formy kyberšikany

68% mobil – lživé, hanlivé zprávy

30% chatovací místnosti, ICQ, AOL

29% e-mail

14% sociální sítě – Facebook atd.

Použito se souhlasem manažerky projektu Minimalizace šikany Jany Udatné.(citováno z novin DENÍK,17.2.2010, sekce 2, str. 14)

6.7 Zmínka o projektu E-bezpečí 2011

Přibývá dětí, které se na vlastní kůži přesvědčily o tom, co je to kyberšikana. Podle výzkumu Nebezpečí elektronické komunikace 2 realizovaného projektem E-Bezpečí Centra prevence rizikové virtuální komunikace Univerzity Palackého v Olomouci se s kyberšikanou setkala 59,4 % dětí ve věku 11 až 17 let. Kyberšikana je rozšířeným problémem a je třeba jí věnovat pozornost.

Děti se podle výzkumu nejčastěji setkávají s těmito jevy:

34,4 % verbální ponižování

32,8 % prolomení elektronického účtu např. (e-mailového účtu)

25,8 % obtěžování, neustálé prozvánění, spamování

41,8 % kyberšikanu vyzkoušelo

Znatelný je také nárůst dětí, které se na kyberšikaně podílí v roli útočníků. Výzkumu se zúčastnilo přes 12 500 žáků základních a středních škol z celé ČR. (citováno z <http://novinky.cz>, 2011)

7. STUDIE

Pro uskutečnění praktické části jsem čerpala z vlastní praxe. U prvního případu jsem se s dívkou setkala na praxi jedné pražské ZŠ, kde jsem působila pod vedením školní psycholožky paní Mgr. Ziny Vondřejsové, kterou dívka navštěvovala kvůli problémům ve škole. Setkala jsem se zde i s dívčinou matkou, která paní školní psycholožku taktéž navštívila. Ve druhém případě kyberšikany jsem spolupracovala se školní metodičkou prevence na jednom pražském gymnáziu s paní Mgr. Štěpánkou Selingerovou, která mě seznámila s vývojem kyberšikany dívky, která navštěvovala druhý ročník gymnázia a stala se její obětí. Dále jsem měla možnost zjistit postup Policii ČR při vypátrání a následného dopadení kyberagresora prostřednictvím pana mjr. Mgr. Václava Píseckého, který je policistou ČR z oddělení informační kriminality.

7.1 Cíle studie

V prvním případě kyberšikany je cílem studie, analyzovat konkrétní případ dívky, se kterou jsem se setkala při mé praxi na jedné pražské ZŠ, která se osobně s šikanou a kyberšikanou setkala. Popsat okolnosti vzniku kyberšikany a jiných sociálně patologických jevů v životě této dívky.

Dále chci provést mapování deskripce pachatele, který šikanoval zmíněnou dívku. Zjistit postup Policie ČR, oddělení informační kriminality při pátrání a následném dopadení kyberagresora u kyberšikany.

Ve druhém případě kyberšikany chci provést mapování vývoje kyberšikany u dívky, o které jsem získala informace během mé spolupráce se školní preventistkou jednoho pražského gymnázia. Provést deskripci, kroků, které podnikla škola při dopadení kyberagresora zmíněné dívky a následné jeho potrestání.

7.2 Použité metody

Pro studii jsem použila tyto výzkumné metody:

V prvním případě kyberšikany jsem použila metodu případové studie, kde jsem uplatnila praktické zkušenosti a pod vedením odborné konzultantky Mgr. Ziny Vondřejsové, která působí jako školní psycholog na jedné pražské základní škole jsem se zúčastnila sezení s dívkou, která se stala obětí kyberšikany. Pro získání konkrétních informací o kyberagresorovi dívky jsem použila metodu mapování pomocí školní psycholožky, která se s kyberagresorem a s jeho rodinou setkala. Pro následný postup Policie ČR při dopadení kyberagresora v případě kyberšikany jsem použila metodu mapování, prostřednictvím e-mailu s panem mjr. Mgr. Václavem Píseckým, který pracuje u Policie ČR v oddělení informační kriminality. Tuto metodu jsem si vybrala, protože jsem chtěla zjistit, jakým způsobem dopadá Policie ČR, oddělení informační kriminality anonymní kyberagresory.

Ve druhém případě kyberšikany jsem použila metodu mapování konkrétního vývoje kyberšikany s pomocí paní Štěpánky Selingerové, která pracuje jako pedagog a školní preventistka sociálně patologických jevů a působí na jednom pražském gymnáziu a která mi poskytla informace během naší spolupráce, při řešení kyberšikany dívky, která se stala obětí a která navštěvuje tuto školu.

7.3 Hypotéza

Myslím si, že nepříznivé rodinné zázemí oběti šikany a kyberšikany má určitý vliv na to, že se stala obětí šikany nebo kyberšikany. Taktéž si myslím, že nepříznivé rodinné zázemí u agresora má vliv na jeho další problémové chování ve škole i jinde ve společnosti. Předpokládám, že si sama škola s kyberšikanou neporadí, protože kyberšikana patří mezi složitější typ šikany. Můj názor je, že rodiče dětí, které se staly oběťmi kyberšikany jim mohou pomoci, tím, že je vyslechnou a budou jejich oporou. Tím, že šikanu nebo kyberšikanu začnou rodiče řešit sami s vedením školy nebo v nejhorším případě s údajným agresorem a nebudou mít znalosti o těchto sociálně-patologických jevech a bezpečném postupu při jejich řešení, mohou svému dítěti více ublížit než pomoci, protože to šikanování může více zhoršit nebo prohloubit. Dále si myslím, že dnes se kyberšikanou daleko více zabývají specialisté a není pro ně žádný problém anonymního kyberagresora dopadnout a že mají dostatečné pravomoce, které vyplývají z trestního řádu.

7.4 Případová studie

Z hlediska zachování anonymity, osobních údajů a soukromí, jsou jména účastníků v případové studii pozměněna a škola není identifikována.

Osobní údaje

Dívka Hana, 14 let, navštěvuje 7. třídu ZŠ.

Sociální a rodinná anamnéza

Matka, 35 let, s prvním manželem se rozvedla, když byla dívka ještě roční dítě, matčin první manžel byl Hanin otec. Je po druhé vdaná, nyní v rozvodovém řízení s jejím druhým manželem a Haniným nevlastním otcem. Hana má mladší sestru 6 let, je dcerou jejího nevlastního otce. Nevlastní otec vychovával Hanu od jejích dvou let.

Dívka přišla na svět komplikovaným porodem, císařským řezem. Důsledkem vleklého porodu, trpí Hana lehkou mozkovou dysfunkcí.

Matka pracuje jako účetní v jedné firmě, manžel se o rodinu nestará, protože věčně nebývá doma a netráví s rodinou ani volný čas. O finanční zabezpečení rodiny, o výchovu dcer a o domácnost se stará matka. Matka zajišťuje i dopravu na tréninky její mladší dcery.

Matka Hany se o ni dobře stará, pečuje o ni, pomáhá jí s učením, nahlíží na ni při jídle, kontroluje jí známky v žákovské knížce a má přehled o jejích absencích ve škole. Bohužel o tom, jak její starší dcera tráví její volné chvíle, matka moc neví, protože je Hana uzavřené povahy a své matce se moc nesvěřuje. Dívka dobře vychází s jejím biologickým otcem. Jezdívá s ním na prázdniny a na dovolené.

Do ekonomické situace rodiny se zapojují i prarodiče ze strany matky. Snaží se je finančně podporovat.

Matka je drobné postavy, energické povahy a působí roztěkaně a zbrkle. Dívka je povahou po ní. Matka má s jejím druhým manželem problémový vztah, protože on doma ani nepřespává a nestará se o rodinu, a když se uvidí tak se spolu jenom hádají. Jeho nezájem o rodinu trvá nejméně dva roky. Hana má svého nevlastního otce ráda a rozvod svých rodičů vnímá negativně.

Dívka na původní škole byla nespokojená a měla špatné studijní výsledky. Přestoupila na jinou základní školu, kde se jí moc líbí a zlepšila se ve svém prospěchu. Dívka opakovala ročník, ve své třídě je z dětí nejstarší. Navštěvuje třídu, ve které se mísí děti s poruchami učení a chování s dětmi bez potíží. Celkově je to třída problematická. Hana se přátelí s problémovými žáky. Ona sama, je něčím zvláštní, tajemná a úplně běžně nezapadá do kolektivu, navíc je ve třídě nová. Na nové škole nemá žádné problémy a dokonce vytáhla známky ze stupnice od nedostatečné po chvalitebné.

Současné poměry a sociální diagnóza

V současné době, Hana žije u své matky spolu s její mladší sestrou. Matka se stará o veškerou péči svých dcer a o domácnost. Manžel matky není často doma, proto je veškerá výchova a práce o kolo domácnosti na matce. Kvůli absenci manžela matky je v rodině napjatá atmosféra. Dcery se kvůli nynější situaci, která v rodině panuje trápí a proto chce matka toto trápení zatrhnout, nyní je v rozvodovém řízení s jejím manželem, nevlastním otcem Hany a vlastním otcem její mladší sestry.

Dívka podle svých učitelů často pláče v hodinách. Dalším problémem je, její absence v hodinách a podezření na mentální anorexii.

Matka Hany se zmínila, že jí volala dceřina třídní učitelka ohledně absence ve škole. Matka o žádné absenci neví, protože všechny absence Haně omluvila, když byla dívka nemocná. Měla angínu a byla v domácím léčení 14 dní. Po té jí říkala výchovná poradkyně, že je dívka hodně hubená a že na obědech nejí. To matka opět vyvrátila, že Hana doma jí opravdu hodně a že ve školní jídelně moc nejí, protože jí nechutná jak tam vaří. To, že dívka často poslední dobou pláče ve vyučování, matka neví, protože jak již bylo zmíněno, Hana se jí nesvěřuje o svých problémech.

Podle své matky dívka byla obětí šikany, se kterou se jí dívka svěřila a matka šla za ředitelem školy. Podle její matky to už skončilo. Hana řekla, že byla šikanována chlapcem, který navštěvuje 8. třídu té samé základní školy jako ona. Podle dívky to začalo, když si vyměnili s chlapcem pár názorů a slovně se vzájemně uráželi. Chlapec je známý svými excesy ve škole. Ublíží i ostatním žákům mladších ročníků. Hana se o šikanování svěřila své matce. Matka si šla na chlapce stěžovat k řediteli ZŠ. Ředitel školy zakázal chlapcovi chodit na obhlídky k mladším žákům. Chlapec po té dívku šikanoval prostřednictvím

sociální síť Facebook. Chlapec si zajistil svou zástupnou osobu, která za něho psala zprávy přes internet. Tou osobou byla dívka, která nenavštěvovala místní základní školu. Kyberšikana se dělá mimo území ZŠ.

Kyberšikanující dívka psala Haně výhružné zprávy přes sociální síť Facebook, e-maily, ve kterých se zmiňovala, že jí udělá ze života peklo. Jednou si na Hanu počká a zbije ji. Hana měla strach chodit do školy i ze školy. Ve škole byla smutná a nemluvná. Výhružné zprávy dívka dostávala nepřetržitě, po dobu tří měsíců. Kyberšikanující dívka Haně psala, že si na ni počká na vánoční besídce, kterou pořádala základní škola, na kterou Hana chodila. Vzhledem k tomu, že na tu samou základní školu chodil i chlapec, který Hanu šikanoval, neznámá kyberagresorka věděla, na jakém místě a v jaký čas se vánoční besídka koná. Před začátkem vánoční besídky se obě dívky opravdu viděly. Neznámá dívka, která byla přivedena chlapcem, Haně nic neudělala.

Od té doby Hana mluvila s chlapcem, který to všechno psychické trápení způsobil. Nikdy s chlapcem o kyberšikaně nemluvila a tím pádem nikdy nezjistila, kdo byla ta neznámá dívka, která ji 24 hodin denně vyhrožovala a obtěžovala.

Druhým problémem je, že Hana často ve vyučovacích hodinách pláče. Po dotazu jestli se dívce na škole líbí, dívka řekla, že líbí. Je na dosavadní škole spokojená, že si tam našla kamarády a že se jí i zlepšil prospěchový průměr. Po té jí bylo nastíněno, že matka dívky podnikla všechny kroky k tomu, aby se rozvedla se svým současným manželem, nevlastním otcem dívky. Hana řekla, že o tom ví a posmutněla. Na dotaz jestli s ním dívka vychází, Hana řekla, že s nevlastním otcem vychází dobře. Svého nevlastního otce má moc ráda a hrozně ji mrzí, že se její rodiče rozvádí.

Dalším problémem je podezření na mentální anorexii. Dívka je vysoká a moc hubená. Ve škole moc nejí, protože jí obědy ve školní jídelně nechutnají. Proto raději obědvá doma, což potvrdila i Hanina matka.

Hanina Matka je taky vyšší drobné postavy, Hana má proto k vyhublosti dispozice. Věkem a dospíváním se dívčiny proporce mohou změnit.

7.4.1 Mapování deskripce agresora v případové studii

Tuto metodu jsem zvolila, protože jsem se chtěla dozvědět konkrétní informace o pachateli šikany a kyberšikany dívky, která se stala jeho obětí z případové studie. Konkrétní informace jsem získala od Mgr. Ziny Vondřejsové, která působí jako školní psychologka ZŠ, kterou navštěvuje jak dívka Hana tak i agresor Radim.

Osobnost kyberagresora

Chlapec Radim, žák 8. třídy ZŠ

Chlapec pochází z bohaté a autoritářské rodiny. Chlapec je jedináčkem. Hlavou rodiny je otec, který je autoritářské, dominantní povahy, který celou rodinu vede a organizuje. Otec pracovně zaujímá vysokou manažerskou pozici a šéfem je i v soukromí.

Matka chlapce je v domácnosti. Je submisivní povahy, hysterická s hereckými sklony. Chlapec je povahou po otcovi s tím rozdílem, že jeho osobnostní rysy jsou spíše submisivní, ale ve škole Radim vystupuje jako tzv. „mačo“, který k sobě přitahuje problémové lidi a on si z nich dělá své poskoky. V rodině i ve škole je outsiderem. Má slabší školní prospěch. Ve škole patří k neoblíbeným žákům kvůli jeho excesům.

Sám Hanu šikanoval, protože byla dívka na škole nová a chodila do nižšího ročníku. Dívka je atraktivní a dokázala říct vlastní názor. Pro kyberšikanu Hany si zvolil někoho jiného. Jednalo se o kyberšikanu v zastoupení.

Chlapec kvůli svému problémovému chování chodil na psychoterapie ke školní psychologce Mgr. Zině Vondřejsové. Sám si z psychoterapie dělal legraci. V jeho rodině ani otec ani matka na psychologii nevěří. Chlapec zaujímá k psychoterapii stejný postoj a názor jak jeho otec. Podle paní psychologky si chlapec říkal o další sezení, ale doma říkal úplný opak.

7.5 Výstupy analýzy

Z analyzování případové studie jsem se dozvěděla:

rodinná a sociální anamnéza

Dívka Hana 14. let, navštěvuje ZŠ 7. třídu. Žije s matkou a jejím druhým manželem a s mladší sestrou ve společné domácnosti. Matka se s Haniným biologickým otcem

rozvedla, když Haně byl jeden rok a nyní se rozvádí s jejím druhým manželem, se kterým má svou mladší dceru, Haninu mladší sestru. Podle výpovědi Haniny matky je matka v rozvodovém řízení s jejím nynějším manželem proto, že se doma vůbec nevyskytuje a nestará se o rodinu ani její finanční zabezpečení. Matka pracuje jako účetní v jedné firmě a o chod rodiny a výchovu jejích dcer se stará sama. Finančně vypomáhají taky Haniny prarodiče z matčiny strany. Hana si s jejím biologickým otcem stýká a rozumí si s ním. Jezdí spolu na dovolené a na prázdniny. Se svým nynějším otcem si rozumí, on ji vychovával od jejích dvou let.

Hana přišla na svět komplikovaným porodem, císařským řezem a z toho důvodu trpí lehkou mozkovou dysfunkcí. Hana má drobnou vysokou postavu po své matce. Má energickou a roztěkanou povahu po své matce. Matce se nesvěřuje o svých osobních věcech a matka neví, jakým způsobem a v jakém kolektivu lidí tráví Hana svůj volný čas. Hana přestoupila ze své původní ZŠ, protože tam byla nespokojená a měla špatný prospěch. Na nynější škole je spokojená a značně si zlepšila prospěch. Navštěvuje třídu, kde se mísí děti s poruchami chování s dětmi normálními. Celkově je to třída problematická a Hana se obklopuje problémovými žáky. Hana je ve třídě nová a do normálního kolektivu dětí nezapadá. Navíc je o jeden rok starší než jsou její spolužáci, protože opakuje ročník.

Současné poměry a sociální diagnóza

V současné době žije Hana se svou matkou a mladší sestrou v jedné domácnosti. Matka se stará o péči jejích dcer. Manžel matky se doma téměř nevyskytuje a když se objeví tak se matka s ním jenom hádá. Pro růst a osobnostní vývoj jejích dcer je to nepříznivá rodinná konstelace. Dcery vnímají rozvod svých rodičů negativně a trápí se kvůli tomu. V rodině je napjatá atmosféra a panuje zde stresové prostředí.

Podle Haniných učitelů ZŠ dívka ve třídě často pláče, nechodí do školy a mají podezření na mentální anorexii. Hanina matka tvrdí, že dívce všechny absence omluvila, že Hana byla 14 dní nemocná a o jiné absenci matka neví. Na dotaz výchovné poradkyně jestli dívka doma jí, protože je hrozně hubená a ve škole nechodí na obědy. Matka řekla, že doma jí Hana hodně a ve škole nejí, protože jí školní strava nechutná. Mentální anorexii vyvrátila, jak už bylo zmíněno výše, Hana má vysokou hubenou postavu, stále je ve vývinu vzhledem k jejímu věku. Hana podle její matky byla šikanována chlapcem z vyššího ročníku. Hana se ji s šikanou svěřila, řekla, že v tu dobu byla šikanována chlapcem

Radimem, který chodil do o rok vyššího ročníku tentýž ZŠ. Šikana začala podle Hany, že si nejdříve vyměnili pár slovních narážek. Chlapec o přestávkách navštěvoval nižší ročníky a vždy si zde vyhlédl nějakou oběť, kterou po té obtěžoval. Chlapec Radim byl těmito výstupy a ubližováním mladších žáků ve škole známý. Hanina matka si poté, co svou dceru vyslechla, šla na chlapce stěžovat k řediteli ZŠ. Ředitel ZŠ Radima napomenul a zakázal mu chodit o přestávkách na obhlídky do nižších ročníků. Po tomto napomenutí se Radim chtěl Haně pomstít a začal ji kyberšikanovat prostřednictvím své kamarádky. Byla to neznámá dívka, která nenavštěvovala stejnou ZŠ jako Hana a Radim. Dívka psala Haně výhružné zprávy přes Facebook. Ve zprávách se zmiňovala, že jí udělá ze života peklo a že si na ni jednou počká a zbije ji. Dívka Hanu kyberšikanovala nepřetržitě v délce třech měsíců. Hana nevěděla, co je dívka zač, jak vypadá. Měla strach chodit do školy a byla v neustálém psychickém napětí. Ve škole byla Hana smutná a nemluvná. Dostávala zprávy, ve kterých se neznámá dívka zmiňovala o školní vánoční besídce. Tam, že si na ni počká a zbije ji. Kyberšikanující dívka věděla, kdy a kde se vánoční besídka ZŠ koná, protože znala Radima. Před začátkem vánoční besídky, kterou pořádala ZŠ, kterou Hana a Radim navštěvovali se obě dvě dívky opravdu viděly, ale kyberšikanující dívka Haně nic neudělala. Od té doby se Hana s Radimem spolu bavili, ale Hana se ho nezeptala na tu dívku, takže se nikdy nedozvěděla, co je dívka zač. Kyberšikanu nikam nenahlásila.

Dalším problémem bylo, že Hana často v hodinách pláče. Podle Hany se jí ve škole líbí a nemá žádné problémy s prospěchem a s ostatními žáky. Hana má svého otčíma ráda a proto jí moc mrzí, že se její rodiče rozvádí. Ohledně její údajné mentální anorexii řekla, že jí domácí strava chutná a jí ráda, ale ve škole jí strava nechutná, proto ve škole nejí. Hana má dispozice ke své hubené postavě po své matce.

Dívku čeká hodně těžké období, protože se rozvádí její rodiče. Dívka je v současnosti v kritickém období, které je plné emocí, biologických změn a odporů vůči autoritě rodičů, ale i vůči autoritě všech dospělých. V pubertálním období děti velice špatně snáší rozvrat v rodině, jakékoliv rozpory a spory, toto období je velice citlivé na vystavování psychické zátěže.

Výstupy z mapování deskripce agresora dívky

Chlapec Radim, 14 let, žák 8.třídy pražské ZŠ

Pochází z autoritářské rodiny. Otec Radima je vysokým manažerem, doma se často nevyskytuje a je hlavou rodiny. Matka je v domácnosti. Chlapec je doma ve vyčleněné pozici. Otec se stal pro něho vzorem, ale otec nemá na něho dostatek času vzhledem k jeho pracovní zaneprázdněnosti.

Radim se snaží na sebe upoutat pozornost, jak v rodině tak i ve škole. Ve škole taktéž patří k neoblíbeným žákům, protože často nějakému spolužákovi nebo mladším žákům ubližuje. Má slabší školní výsledky.

Hanu šikanoval, protože byla ve škole nová a navštěvovala nižší ročník, protože třídu opakovala. Hana se mu dokázala postavit a měla vlastní názor. Hana se se šikanou svěřila své matce a ta si šla stěžovat na Radima k řediteli ZŠ. Ředitel ZŠ Radimovi zakázal chodit o přestávkách do nižších ročníků, aby žáky neobtěžoval. Chlapcova reakce na to byla, že se Haně chtěl za to pomstít a začal dívku obtěžovat přes komunikační technologie zejména přes sociální síť Facebook a e-mail. Na kyberšikanu využil jinou dívku, která byla s chlapcem nejspíše v přátelském vztahu a nechodila na stejnou ZŠ. Jednalo se tedy o kyberšikanu v zastoupení mimo území školy.

Radim navštěvoval kvůli svému problémovému chování i školní psychologku, ale mockrát na sezení nebyl, protože si z terapie dělal legraci. Zaujímal k psychologii stejný postoj jako jeho otec. Otec Radima na psychologii nevěří a považuje za podřadnou.

7.6 Mapování vypátrání a dopadení kyberagresora Policií ČR, oddělení informační kriminality

Vybrala jsem si metodu mapování, protože jsem chtěla zjistit, jakým způsobem Policie ČR se dopátrá k anonymnímu kyberagresorovi. Konkrétní postup dopadení kyberagresora jsem se dozvěděla od mjr. Mgr. Václava Píseckého, který působí u Policie ČR v oddělení informační kriminality v Praze a má dostatek

zkušeností s vyšetřováním kyberšikany. Zajímalo mě, jak by pan major postupoval v případě kyberšikany dívky, o které jsem případovou studii psala.

Na můj dotaz pan mjr. Mgr. Václav Písecký odpověděl prostřednictvím e-mailové zprávy takto:

Pokud došlo ke spáchání trestného činu, má Policie ČR při jeho objasňování zákonné oprávnění požadovat od provozovatelů internetových služeb poskytnutí výpisu (logu) o uskutečněném telekomunikačním provozu. Na základě těchto výpisu IP adres je možné ustanovit konkrétní přípojně místo. Rozsah oprávnění je určen trestním řádem (§88/1, §88a/1, §158d/3) a v některých případech (především cílené pátrání) zákonem o policii.

7.7 Výstupy z mapování vypátrání a dopadení kyberagresora Policií ČR, oddělení informační kriminality

Pana majora Mgr. Václava Píseckého, policisty ČR z oddělení informační kriminality jsem se zeptala prostřednictvím e- mailu, který jsem zvolila vzhledem k jeho časové vytíženosti na postup, který používá Policie ČR při vyšetřování kyberšikany a dopadení anonymních kyberagresorů.

Pan major mi odpověděl, že pokud došlo ke spáchání trestního činu, má Policie ČR při jeho objasňování zákonné oprávnění požadovat od provozovatelů internetových služeb poskytnutí výpisu (logu) o uskutečněném telekomunikačním provozu. Na základě tohoto výpisu IP adres je tedy možné stanovit přípojně místo. Rozsah tohoto oprávnění je určen trestním řádem a týká se paragrafů (§ 88/1, § 88a/1 a § 158d / 3). V některých případech Policie ČR postupuje zákonem o policii, to se týká především cíleného pátrání.

Pro zpřesnění výrazů, které pan major použil jsem čerpala z knihy od autorů Endorf Carl, Schultz Eugene, Mellander Jim, *Hacking- Detekce a prevence počítačového útoku* a z knihy od autora Dunnigan James F., *Bojiště zítřka*

Vysvětlení termínů:

log

Výpis o uskutečněném telekomunikačním provozu.

IP

Internetový protokol – poskytuje na internetu základní rámec pro provozní přenos dat ze zdroje k cíli. Pracuje v síťové vrstvě, kde mechanismus provozu poskytuje směrování a dodávky paketů. IP pakety obsahují kontrolní součet, který dodává rozumnou míru pravděpodobnosti, že přijatý paket nebyl během přenosu přerušen. (ENDORF a kol.,2004 s. 56 – 57)

IP adresa

Internetové číslo, které potřebujeme znát pokaždé, když se přihlásíme na internet. K tomu, aby bylo možné zjistit jméno a adresu vlastníka IP adresy je většinou nutný soudní příkaz nebo žádost policie. (Dunnigan,2002 s. 139)

Adresy, které internetový protokol obsahuje a které převádí, jsou buď IP adresy logické nebo hardwarové adresy (MAC) jsou navzájem od sebe odděleny.

Logické adresy jsou jen 32 bitové a zahrnují adresu odesílajícího počítače a adresu cílového počítače. Síťový adapter sám o sobě nemá ponětí o tom, co IP adresa je a spíše se přiřazuje pomocí hardwarového mechanismu.

Hardwarová adresa (MAC) má délku 48 bitů. Každý jednotlivý síťový adaptér má svoji unikátní adresu. (ENDORF a kol.,2004 s. 60 – 69)

Rozsah oprávnění k úkonům Policie ČR dle trestního řádu

Rozsah oprávnění Policie ČR je určen trestním řádem.

- **Podle § 88 se řídí:**

Povolené odposlechy

§ 88 odst. 1,3 trestního řádu

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

(1) Je-li vedeno trestní řízení pro zvláště závažný úmyslný trestný čin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, může předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce nařídit odposlech a záznam telekomunikačního provozu, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou sděleny významné skutečnosti pro trestní řízení. Provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným je nepřípustné. Zjistí-li policejní orgán při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen odposlech ihned přerušit, záznam o jeho obsahu zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

(3) Bez příkazu podle odstavce 1 může orgán činný v trestním řízení nařídit odposlech a záznam telekomunikačního provozu, nebo jej provést i sám, a to i tehdy, je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin neuvedený v odstavci 1, pokud s tím účastník odposlouchávané stanice souhlasí.

• Podle § 88a se řídí:

Autorský zákon

(1) Zvláštní práva k databázi (§ 90) přísluší pořizovateli databáze, pokud pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze představuje kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad bez ohledu na to, zda databáze nebo její obsah jsou předmětem autorskoprávní nebo jiné ochrany.

(2) Každý nový kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad do databáze spočívající v doplnění, zkrácení či jiných úpravách má za následek nový běh trvání práva podle § 93.

Postup policejního orgánu při vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle §88/1, 3 tr. ř.

Policejní orgán může navrhnout státnímu zástupci odposlech a záznam telekomunikačního provozu pouze v případě, že je vedeno trestní řízení pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou zjištěny významné skutečnosti pro trestní řízení.

• Podle § 158 d odst. 3,6 trestního řádu se řídí:

Sledování osob a věcí

(3) Pokud má být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, lze je uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudce. Při vstupu do obydlí nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které směřují k umístění technických prostředků.

(6) Bez splnění podmínek podle odstavců 2 a 3 lze sledování provést, pokud s tím výslovně souhlasí ten, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno. Je-li takový souhlas dodatečně odvolán, sledování se neprodleně zastaví.

Celá verze § 158 d

Sledování osob a věcí

(1) Sledováním osob a věcí (dále jen "sledování") se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Pokud policejní orgán při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

(2) Sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce.

(3) Pokud má být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, lze je uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudce. Při vstupu do obydlí nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které směřují k umístění technických prostředků.

(4) Povolení podle odstavců 2 a 3 lze vydat jen na základě písemné žádosti. Žádost musí být odůvodněna podezřením na konkrétní trestnou činnost a, jsou-li známy, též údaji o osobách či věcech, které mají být sledovány. V povolení musí být stanovena doba, po kterou bude sledování prováděno a která nesmí být delší než šest měsíců. Tuto dobu může ten, kdo sledování povolil, na základě nové žádosti písemně prodloužit vždy na dobu nejvýše šesti měsíců.

(5) Nesnese-li věc odkladu a nejde-li o případy uvedené v odstavci 3, lze sledování zahájit i bez povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

(6) Bez splnění podmínek podle odstavců 2 a 3 lze sledování provést, pokud s tím výslovně souhlasí ten, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno. Je-li takový souhlas dodatečně odvolán, sledování se neprodleně zastaví.

(7) Má-li být záznam pořízený při sledování použit jako důkaz, je třeba k němu připojit protokol s náležitostmi uvedenými v § 55 a 55a.

(8) Pokud nebyly při sledování zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, je nutno záznamy předepsaným způsobem zničit.

(9) Provozovatelé telekomunikační činnosti, jejich zaměstnanci a jiné osoby, které se na provozování telekomunikační činnosti podílejí, jakož i pošta nebo osoba provádějící dopravu zásilek jsou povinny bezúplatně poskytovat policejnímu orgánu provádějícímu sledování podle jeho pokynů nezbytnou součinnost. Přitom se nelze dovolávat povinnosti mlčenlivosti stanovené zvláštními zákony.

(10) V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno, lze záznam pořízený při sledování a připojený protokol použít jako důkaz jen

tehdy, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno.

7.8 Mapování konkrétního vývoje kyberšikany u druhého případu

Pro tuto metodu jsem se rozhodla, protože jsem chtěla zjistit postup školy, při vzniku a vývoji kyberšikany a následné dopadení a potrestání kyberagresorů. Mapování případu mi bylo umožněno při spolupráci s paní Štěpánkou Selingerovou, která působí v nejmenované škole jako pedagožka a školní preventistka sociálně patologických jevů.

Případ kyberšikany dívky z pražského gymnázia

Dívka Lenka (16) studentka jednoho pražského gymnázia je plnoštíhlé postavy a má málo přátel. Její sestra Eva (17) navštěvuje stejné gymnázium a chodí do o rok vyššího ročníku. Jednoho dne byl na sociální síti (Facebook) vystaven profil Lenky, kde byla i vedená diskuse týkající se Lenčiny osoby. Bylo tam propírána její postava, která byla terčem posměchu. Lenka po tom, co to zjistila přestala chodit do školy a málem se psychicky zhroutila. Na škole funguje školní preventistka sociálně patologických jevů paní Selingerová. Lenčina sestra Eva šla za ní kvůli sestřinému problému, aby ji poradila, co dělat. Případ kyberšikany začala řešit samotná škola. Eva zjistila, že kyberagresory jsou dva chlapci, kteří navštěvují vedlejší třídu jako Lenka. Paní školní preventistka si je k sobě zavolala a začala s nimi případ řešit. Řekla jim, že když se chlapci nepřiznají bude případ řešit Policie ČR. Policii ČR škola opravdu zavolala, ale jejich přístup byl poněkud lhostejný a do školy nepřijeli. Kvůli odmítavému přístupu Policie ČR, začala případ řešit pouze škola. Chlapci byli v tlaku a nakonec vše přiznali, došlo jim, jaký důsledek může taková věc mít. Škola o případu informovala i rodiče kyberagresorů a dohodla se s nimi na trestech pro jejich syny. Rodiče s tresty souhlasili a nechápali, jak jejich děti mohli někomu takovým závažným způsobem ublížit. Vedení školy rozhodlo, že chlapci budou mít dvojky z chování.

7.9 Výstupy z mapování konkrétního vývoje kyberšikany

Dívka Lenka (16), studentka jednoho pražského gymnázia byla plnoštíhlé postavy. Neměla mnoho přátel a měla starší sestru Evu (17), která navštěvovala stejné gymnázium, chodila do třídy o rok výš než Lenka. Jednoho dne se na sociální síti Facebook objevil profil Lenky, kde byla k její osobě vedena diskuse, která se týkala narážek především na její postavu. Když se to Lenka dozvěděla, přestala chodit do školy a byla psychicky na dně. Pomohla jí sestra Eva, která se rozhodla jít s případem Lenky k paní školní preventistce. Paní preventistka se rozhodla případ řešit. Zjistilo se, že kyberagresory jsou chlapci ze sousední třídy než Lenka. Paní preventistka si je k sobě povolala a řekla jim o případu a jejím důvodném podezření na ně. Řekla jim taky, že jestli se nepřiznají tak případ bude řešit Policie ČR. Paní preventistka Policii ČR opravdu nechala zavolat, jenže zaujali ke škole a k případu naprosto lhostejný postoj a vůbec do školy nedorazili. Chlapci se nakonec přiznali, protože jim došlo, jaké následky pro ně může případ mít. Škola si nechala zavolat chlapcovi rodiče, aby věděli, co jejich děti dělají, a že to není správné jednání a seznámila rodiče s tresty pro jejich syny. Rodiče kyberagresorů s tresty souhlasili a nechápali, jak takové ubližování mohli jejich chlapci udělat. Vedení školy chlapce potrestalo dvojkami z chování.

Lence nakonec pomohla se dostat z nepříjemného zážitku její sestra a její kamarádka a začala školu zase navštěvovat.

8.SHRNUTÍ

Z analýzy případové studie jsem se dozvěděla, že byla šikanována a posléze kyberšikanována dívka Hana (14), žákyně jedné pražské ZŠ. Dívka byla ve škole nová, protože odešla z původní školy, na které se jí nelíbilo a měla v ní špatný prospěch. Dívka pocházela z nepříznivého rodinného prostředí, ve kterém žila s její matkou, otčímem a mladší sestrou. Matka se s otčímem rozvádí, protože otčímení není často doma a o rodinu, finanční zabezpečení rodiny a výchovu dcer se nestará. Na matce je celá domácnost, zajištění rodiny a výchova o její dvě dcery. Pochopitelně nepříznivou rodinnou situací trpí i jejich dcery a především Hana. Hana má problémy i ve škole, kde často pláče, nejlépe a obklopuje se problémovými žáky. Hana byla ve škole šikanována chlapcem Radimem, který navštěvoval stejnou základní školu akorát chodil do třídy o rok výš než Hana. Hanu si ve škole pro šikanování vyhlédl z toho důvodu, že byla dívka nová a dokázala mu říct svůj názor a taky si spolu povyměnili pár slovních urážek, to se mu nejspíš moc nelíbilo. Radim pochází z bohaté rodiny, kde nemá žádné postavení a jeho rodiče se mu moc nevěnují. Nemá žádné sourozence. Chlapec vidí autoritu ve svém otčímě, který není často doma kvůli svému pracovnímu vytížení. O domácnost se stará Radimova matka, která se spíše věnuje péči o svůj zevnějšek než o Radima a pro Radima není matka autoritou. Otec o Radima taky moc nestojí, spíše je jeho přítěží. Ve škole se Radim špatně učí a obklopuje se problémovými žáky, ze kterých si dělá své poskoky. Často ve škole na sebe upozorňuje prostřednictvím svého problémového chování, kde ubližuje ostatním žákům. Na Radimovo chování si přišla stěžovat i Hanina matka, protože se dozvěděla o šikanování své dcery, protože jí to Hana řekla. Matka si šla stěžovat přímo k řediteli školy. Ředitel ZŠ Radimovi zakázal chodit o přestávkách do jiných tříd. Na to Radim reagoval tak, že začal Hanu kyberšikanovat přes sociální síť prostřednictvím jiné dívky, která Haně psala výhrůžné zprávy přes Facebook a taky psala e-mailové zprávy. Hana měla strach chodit do školy. Z toho vyplývá, že kdyby Hanina matka věděla o následcích, které vyplynou z jejího stěžování si na Radima řediteli ZŠ, možná by nedošlo k prohloubení šikany v kyberšikanu, která je daleko více závažnějším sociálně patologickým jevem a může se z ní stát trestný čin. Z mapování dopadení kyberagresora Policií ČR, oddělením informační kriminality jsem se dozvěděla, že

existuje postup při kterém Policie ČR pracuje při dopadení kyberagresora a že se kyberšikanou zabývají. Dokážou vypátrat anonymního kyberpachatele a následně ho patřičně potrestat. Dále z mapování vývoje kyberšikan u druhého případu vyplynulo, že i samotná škola je schopná kyberšikanu vyřešit a následně pachatelům uložit trest.

9. ZÁVĚR

Šikanování je stále aktuálním tématem. Existovalo odjakživa a existovat bude. A jeho formy se neustále obměňují a prohlubují a mají daleko těžší následky, jak pro oběť tak i pro agresora.

Dnešním a stále více aktuálnějším fenoménem ve společnosti je kyberšikana. Nebo - li šikanování za pomoci informačních a komunikačních technologií. Zde si agresori léčí své komplexy a různá jejich osobní selhání kdykoliv, kdy si umanou, protože své oběti mohou obtěžovat v kteroukoli denní i noční hodinu a tím, je neustále psychicky týrat. Nejčastějšími typy jsou výhrušné a hanlivé sms zprávy, e-maily a neustálé prozvánění na mobilní telefon, kdy kyberagresori používají jiná čísla, takže se jejich oběť nedoví, kdo jí pořád volá a ztrpčuje jí život. Stále populárnější jsou sociální sítě jakou je u nás Facebook. Zde si lidé zřizují své profily, zveřejňují své soukromé informace a vystavují své fotografie a videa z jejich dovolené, výletů a různých společenských akcí, přičemž vůbec netuší, že takové zveřejnění jejich soukromých údajů, fotografií či videa mohou být zneužity některým jim známým, ale i neznámým kyberagresorem. Právě obětí kyberšikany se může stát kdokoli z nás. Nemusí být nějak odlišný nebo mít nějakou viditelnou slabinu, ale stačí být on-line připojen na internetu nebo mít u sebe mobilní telefon, a pak zákeřná hra s kyberagresorem může začít. U tradiční šikany víte, kdo vás šikanuje, ale u kyberšikany se to ani dovědět nemusíte. Právě v tom je počítačová šikana od šikany klasické daleko více zákeřnější. Její oběti agresivní útoky kyberagresorů dokonce někdy psychicky nezvládnou a mohou spáchat i sebevraždu. Dnes se kyberšikanou daleko více zabývají odborníci. Zejména specialisté Informačních technologií a Policie ČR oddělení informační kriminality. Vzhledem k pokrokovějším metodám a taky k dostatečnému oprávnění k úkonům při postupu dopadení kyberagresorů se policistům z tohoto oddělení daří anonymního pachatele kyberšikany vypátrat a následně dopadnout. Dopadeným kyberagresorům pak může hrozit i trest odnětí svobody na několik let podle typu závažnosti.

U tohoto fenoménu ovšem stále platí, že musíme mít dostatek vědomostí a dovedností v práci na počítači a znát možnosti i nebezpečí, která přináší internet.

10. POUŽITÁ LITERATURA

BENDL S. *Prevence a řešení šikany ve škole*, 1.vyd. Praha: Portál, 2003 ISBN 80-86642-08-9

ČLOVĚK V TÍSNI o.p.s. *Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele*, Plzeň: 2009 ISBN 978-80-86961-78-1

DUNNIGAN J.F. *Bojiště zitrška, Jak čelit globálnímu nebezpečí kyberterorismu*, 1.vyd, New York. Kensington Publishing Corp. 2002 ISBN 80-7214-642-4

ENDORF C., SCHULTZ E., MELLANDER J.: *Hacking-Detekce a prevence počítačového útoku*, 1.vyd.Praha: Grada Publishing a.s., 2005 ISBN 80-247-1035-8

KOLÁŘ M. *Nová cesta k léčbě šikany*, 1.vyd. Praha: Portál, 2011 ISBN 978-80-7367-871-5

KRATOCHVÍL S. *Základy psychoterapie*, 3.vyd.Praha: Portál, 2000 – 392s. ISBN 80-7178-414-1

KYRIACOU Ch. *Řešení výchovných problémů ve škole*, 1.vyd.Praha: Portál, 2005 – 152s ISBN 80-7178-945-3

POŽÁR J. et al. *Základy teorie informační bezpečnosti*. Praha : Policejní akademie České republiky, 2007. s. 127.

PREISS M., VIZINOVÁ D.: *Postraumatická stresová porucha a její důsledky*, Portál, Praha, 1999 – 160s. ISBN 807178284X

ROGERS V. *Kyberšikana.Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*, 1.vyd.Praha: Portál, 2011 – 104s. ISBN 978-80-7367-984-2

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 1999. s. 287.

WILLARD., N. *An educator's guide to cyberbullying and cyberthreats* [online]. [cit. 2009-04-14]. Dostupné z: <<http://www.new.csriu/cyberbully/does/cbceducator.pdf>>.

Sekundární zdroje:

MF DNES, č. XX/282,2009

CD PROTI ŠIKANĚ, Praha 2009

DENÍK, 17.2., sekce 2 s.14 2010

Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování,s. 7, 2001

Elektronické zdroje

(Malíková kyberšikana).článek.doc.

Dostupné z < [www.http://tarantula.ruk.cuni.cz](http://tarantula.ruk.cuni.cz) > citováno dne 21.2.2010

(lupa kyberšikana) článek

Dostupné z < [www.http://lupa.cz](http://lupa.cz) > citováno dne 17.8.2007

(blesk kyberšikana) článek

Dostupné z < [www.http://blesk.cz](http://blesk.cz) > citováno dne 9.3. 2010

